

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Första Kammaren. N:o 21.

Lördagen den 21 Mars, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel.

15 punkten.

*Fast anslag
till trängen.*

Friherre Leijonhufvud: Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Så vidt jag vet, vore det första gången som det händt, att ett organisationsförslag af Riksdagen godkänts, anslag för detsamma beviljats och dess genomförande påbörjats, men Riksdagen året derpå skulle afslå vidare anslag derför.

Jag inskränker mig till att begära bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Klinckowström: Oaktadt diskussionen för att upphäva ett Stats-Utskottets beslut tyckes varit något knapphändig, kan jag icke neka mig nöjet att söka försvara detsamma.

Jag har dertill trenne skäl.

Det första är det, som redan på förmiddagen af åtskilliga talare i denna Kammare, hvilka tänka lika med mig, blifvit anfördt, nemligen att det torde vara skäl i att icke allt för mycket på en gång öka den fjerde hufvudtiteln. Här har i det afseendet framdragits åtskilliga siffror — i synnerhet af Herr Casparsson — som visa, att denna tillökning af fjerde och äfven femte hufvudtiteln, således af hela försvarsverket, är någonting som jag tror saknar motstycke i främmande länder. Jag vill bara nämna för herrarne några, men ännu bjertare, siffersammanställningar än de, som framställdes af den utaf mig nyss omförmälde talaren; de röra dock ensamt det nya statsskicket, det vill säga de anslag till fjerde och femte hufvudtitlarne, som sedan år 1867 blifvit af Riksdagen beviljade.

Fast anslag
till trängen.
(Forts.)

Om jag då börjar med den riksdag, som var den sista under det gamla statsskicket, nämligen 1865 års riksdag, som räckte till år 1866, så uppgick ordinarie anslaget till fjerde hufvudtiteln år 1864 till 9,206,000 kronor; och för år 1886 har Kongl. Maj:t begärt på *ordinarie* anslagsstat 19,309,000 kronor. I *extra* anslag utgingo år 1867 1,817,000 kronor, och nu begär Kongl. Maj:t 1,491,000 kronor, det är således en liten minskning; men lägger jag tillsammans båda summorna, utgjorde anslagen på ordinarie och extra stat år 1864 9,206,000 kronor, under det Kongl. Maj:t för år 1886 begär sammanlagt 20,801,000 kronor.

På femte hufvudtiteln uppgingo år 1864 de ordinarie anslagen till 3,593,000 kronor, och nu begär Kongl. Maj:t för år 1886 5,787,000 kronor. På extra stat till femte hufvudtiteln utgingo år 1864 1,678,000 kronor, då deremot nu begäres 2,400,000 kronor.

Slå vi tillsammans hela anslaget till både fjerde och femte hufvudtitlarne, således till landets hela försvar, se vi att 1864 års Riksdag dertill beviljade 14,477,000 kronor; och nu begär Kongl. Maj:t 28,988,000 kronor. Dessa anslag hafva således, mine herrar, mer än fördubblats på 20 å 22 år! Detta bara att försvara den åsigtan, att någon sparsamhet behöfver användas.

Det är sant, att det nu ifrågavarande anslaget till trängen beviljades vid sistlidet års riksdag med en obetydlig majoritet, men såsom *extra* anslag, således *icke* såsom *ordinarie*; och visserligen har Regeringen med en högst ovanlig skyndsamhet snart sagdt organiserat en trupp, som dock stod och, såsom man säger, hängde i luften. Detta är helt olika emot hvad brukar passera, då Riksdagen bestämmer, till exempel, byggnadsanslag på extra stat till flottans nybyggnader för följande år, hvilka ofta få hvila i ro från ena året till det andra.

Regeringens sätt att härvidlag gå till väga, brådskan att förordna befäl, underbefäl och läkare, att fastställa uniformer och dylikt mera, påminner nog mycket om det gamla ordspråket, att man icke skall sälja huden förr än björnen är skjuten.

Det andra skälet för mitt afslag på denna punkt är detsamma som för åtskilliga andra inom denna hufvudtitel förekommande nya organisationer blifvit framhållet, nämligen det att jag finner ett sålunda definitivt organiserande af de trupper och corpser, som tillhöra en fullkomligt ny arméorganisation, ännu vara för tidigt att vidtaga, innan sjelfva *grunderna* för denna nya organisation blifvit utaf Konung och Riksdag godkända. Först *då* är det tid att börja bygga på denna nya organisation; först *då* vet man hvilka grunder blifvit bestämda; men nu vet man deremot icke hvarthän det skall bära af. Såsom den Kongl. propositionen utvisar, är det nu visserligen endast fråga om *en* bataljon träng; men det står 4 dylika i reserv att rycka fram och fordra anslag och det är, mina herrar, innan man vet huru armén skall blifva beskaffad, huru den blir sammansatt, huru stamtruppen skall blifva organiserad, etc. etc., tydligen alldeles för tidigt att tala om dessa nu ifrågavarande organisationer, som naturligtvis i viss mån alltid måste bero på den truppstyrka, man påräknar.

Men det finnes slutligen ett tredje skäl för afslag, och det är måhända det vigtigaste af dem alla. Såsom herrarne sett af den

organisation, som är i fråga, så har det blifvit bestämdt, att den så kallade trängen skall i sig innesluta så kallade *sjukvårdstrupper* i fält. Detta är i enlighet med den så kallade trängkomiténs betänkande af år 1877 och som sedan blifvit upptaget af den så kallade landtförsvarskomitén i dess betänkande och stödjer sig på hvad som eger rum i Preussen.

*Fast anslag
till trängen.
(Forts.)*

Men år 1876 sammankallade Kongl. Maj:t den så kallade militära helsovårdskomitén, bestående af de kunnigaste och mest erfarne militärläkare i vårt land, för att afgifva ett betänkande öfver allt, som hörde till den militära sjukvården. Denna komité afgaf den 12 April 1881 till Kongl. Maj:t sitt underdåniga betänkande och hade dervid grundat det på de flesta europeiska staters exempel och hvad erfarenheten vitsordat. Bland de läkare, som der sutto, voro äfven sådana, som bevistat de stora senaste krigen och som både på nära håll sett och deltagit i sjukvården i fält. Denna komité afgaf ett fullständigt förslag rörande organisationen af sjukvårdstrupperna inom den svenska armén.

Det viktigaste i detta förslag är, att äfven under fredstid skulle organiseras en fast stam af sjukvårdstrupper och läkare äfvensom att denna viktiga gren af den militära helsovården *icke* skulle vara förenad med den allmänna trängen, hvarigenom den måhända blefve ett styfbarnt under densamma utan att kunna bilda en sjelfständig corps.

Landtförsvarskomitén, till hvilken detta betänkande af Kongl. Maj:t remitterades, erkände visserligen, att detta var ett ganska godt förslag, men komitén fann att kostnaderna härför skulle blifva för stora och derföre följde den det tyska systemet att förena sjukvårdstrupperna med trängen och att först när armén organiserades på fältfot skilja dem åt och bilda en särskild sjukvårdstrupp, stående under tränings befäl; och anför komitén derjemte exempel på huru under det tyska kriget de tyska och preussiska trupperna uppträdde och segerrikt bekämpade sina fiender. Men om man noga studerar komiténs förslag, som finnes tryckt i Tidskrift för militär helsovård år 1881, skall man finna, att man stannar i tvekan om verkligen landtförsvarskomitén genomläst detta betänkande. Ty då hade den svårligen kunnat yttra sig med sådana loford om det preussiska sjukvårdsväsendet; ty det är ju med exempel visadt huru bristfällig denna preussiska organisation af trängen och sjukvårdstrupperna, förenade till en corps, har varit. Orsaken, mina herrar, hvarför preussarne besegrade sina fiender på slagfältet, var sannerligen icke denna organisation utan något annat, som var förträffligt; och det var den högsta ledningen af de tyska härarne, hvilka för närvarande måhända hafva den bästa ledning och de skickligaste generaler i världen.

Om nu denna trängbataljon, sådan den föreslås, skulle af Riksdagen godkännas, så skulle vi dermed blifva bundna vid ett system rörande den militära sjukvården i fält, hvilket jag anser vara ytterst farligt att godkänna. För den händelse derför någon efter mig skulle här uppträda och orda vackert om de sjuka och särade i fält och söka lägga an på min ömsinhet, så är det alldeles, såsom man säger, ett hugg i luften! Ty jag vill visst lika gerna som någonsin någon annan, att sjukvården i fält skall vara ändamålsenligt och väl ordnad, men

Fast anslag till trängen. just *derföre* kan jag icke godkänna denna träng-organisation, ty den skulle sämre tillgodose denna viktiga angelägenhet, än om sjukvårdstrupperna skildes från trängen.

(Forts.)

Om än *derföre* statsverket nu skulle ega aldrig så stora tillgångar, anser jag likväl, att detta sjukvårdstruppernas förenande med trängen är ett militäriskt fel i dennas organisation af så allvarsam beskaffenhet, att trängen, sådan den af Regeringen föreslagits, *derför* bör underkännas och afslås.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, får jag för min del ifrigt yrka, att denna punkt af Stats-Utskottets betänkande måtte af Kammaren godkännas.

Herr Bäckström: Den föregående ärade talaren yttrade i början af sitt anförande, att det var honom ett nöje att försvara Utskottets betänkande om afslag å anslaget till trängen. Jag tror dock, att om Herr Baronen skulle klappa sig på sitt bröst, han måste bekänna, att detta varit ett *sökt* nöje. Jag får *deremot* förklara, att för mig är det ett alldeles *osökt* nöje att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, och jag kan icke annat än på det djupaste beklaga, att partisplittringen kommit till den punkt, att man till och med vill afslå en sådan sak som anslag till trängen, och *dermed* för öfrigt bevisa en betydlig inkonsequens, emedan den bifölls af Riksdagen förra året.

Jag skulle möjligen kunna anse det såsom en förmildrande omständighet, om man vore af den åsigt, att vår nuvarande chef för Landtförsvarsdepartementet vore till den grad missaglig, att man ville begagna alla möjliga och omöjliga medel för att få honom aflägsnad från Konungens rådsbord. Men dess bättre är ju alldeles motsatt förhållande rådande; ty chefen för vårt Landtförsvarsdepartement är högt uppuren af alla partier. Och, trots detta, kastar Stats-Utskottet honom denna utmaningshandske.

När man ändock är nödgad att hafva en armé, vare sig värfvad eller icke värfvad, är det väl hårdt att neka denna armé snart sagt det nödvändigaste af hela dess utrustning, nemligen trängen, och *derigenom* döma armén till undergång, i händelse den svåra olyckan skulle inträffa, att vi förr eller senare få ett krig.

Utskottet har motiverat sin hemställan om afslag med, att »anslagen under denna hufvudtitel redan äro så betydliga, att någon ytterligare ökning af desamma icke bör utan särdeles tvingande skäl medgifvas». Ja, jag hemställer till herrarne, om manne pluraliteten inom Stats-Utskottet kan bedöma, hvilka dessa tvingande skäl äro.

Om det gälde betydligt med penningar, skulle jag måhända icke undra så mycket häröfver; men när vi nu veta, att det finnes öfverskott och det begärda anslaget är ganska måttligt, så tyckes mig att de *tvingande skälen* i denna riktning icke böra så särdeles mycket beaktas. Och hvad dessa ledamöter af Stats-Utskottet i öfrigt kunna hafva för insigter i trängens behöflighet för armén, lemnar jag *derhän*!

Friherre Klinckowström ansåg här om dagen Bevillnings-Utskottets betänkande i tullfrågan vara att förlikna vid »alterationskräm»; men jag tror verkligen, att det nu föreliggande betänkandet icke just är mycket bättre!

Äfven utan att vara militär kan man väl inse, att trängen är nödvändig för en armé. Den skall ju ombesörja så många ytterst viktiga saker, tillhandahålla ammunition och proviant, men dessutom — hvilket är det mest ömmande — taga hand om dessa arma, stackars sårade, som ligga der lemlästade på slagfältet. Den skall hafva ett hjerta af sten, som icke vill bifalla anslag till något sådant; och jag vågar påstå, att det icke finnes en civiliserad nation i världen, som icke skulle vilja underkasta sig betydliga uppoffringar, när det gäller att skaffa hjälp åt dessa stackars sårade soldater, som annars i de allra förfärligaste qval få ligga qvar på fältet och försmäktas.

Jag kan icke anuut än lyckönska mig till att få vara med, när en sådan fråga som denna förekommer, och med min röst bidraga till att minska och lindra de oerhörda lidanden, som alltid ett krig medför! Och dertill hörer ovilkorligen i första rummet att förse armén med en träng. Men allt detta tyckes icke hafva så stort inflytande på vissa håll.

Jag vill icke yttra något mer, än utropa, att man måste snart sagdt blygas för att vara svensk, om representationen i en sådan fråga som denna skall svika sin kung och sitt land samt sin armé.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag!

Herr vice Talmannen: Jag skall icke yttra något om trängens behöfighet och nytta, något, hvarom jag anser förhandlingarna, särskildt vid sista riksdagen, innebära uttömmande och fullt tillräckliga bevis; men jag kan icke underlåta att yttra några ord om förfarandet af ett Stats-Utskott, som anser sig kunna tillstyrka Riksdagen att afslå anslag till en organisation, som det på grund af ett Riksdagens föregående beslut ålegat Kongl. Maj:ts regering att befordra till verkställighet.

Finnes det då ingen solidaritet emellan Riksdag och regering?

Har icke Riksdagen någon skyldighet att tillse att icke landets regering, då den i följd af ett Riksdagens beslut låter utfärda ett allmänt tillkännagifvande om antagandet af trupp, och anställer befäl vid denna nya institution, skall blifva urståndsatt att honorera detta sitt tillkännagifvande och dess åtgärder? Finnes det någon rimlighet eller följdriktighet i ett sådant förfaringssätt, att ena året bevilja anslag och det andra året, just då verkställighet af Riksdagens beslut angående den med samma anslag afsedda institutionen håller på att försiggå, genom anslagsvägran tvinga Kongl. Maj:t att säga: »nej, här finnas inga medel vidare härtill».

För min del finner jag det alldeles stridande emot Riksdagens värdighet liksom emot den omtanke om regeringens värdighet, som Riksdagen är skyldig att ådagalägga.

Jag får sålunda yrka afslag på Stats-Utskottets förevarande hemställan samt bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet framställda förslag.

Detta anförande mottogs med bifallsrop.

Herr Reutersvärd: Jag hade icke tänkt yttra mig under föredragningen af hela denna hufvudtitel utan troget rösta för bifall till allt hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Fast anslag
till trängen.
(Forts.)

Men dels med anledning af diskussionen angående nu föredragna punkt och dels med anledning af den votering, som på förmiddagen egde rum, då icke mindre än 22 af denna Kammars ledamöter kunde hafva hjerta och mod att rösta emot vapenöfningsanslaget, och dessutom nu en talare här har, jag kan säga, så ofosterländskt yrkat afslag på anslaget till trängen, måste jag förklara, att detta är upprörande. Skall icke Riksdagen respektera sina egna beslut — om också dessa fattats med användandet af den förseglade sedeln — ja, då vet jag sannerligen icke hvarthän det skall leda! Jag tycker sådant är revolutionärt, icke mer och icke mindre! Och att den ärade talaren, som sjelf tillhört och varit en framstående militär inom vår generalstab, att han skall kunna komma fram med något sådant, det är förvånande. För min del kan jag ursäktas, om personer göra det, som icke kunna sätta sig in i förhållandena, men att en före detta militär gör det, är något alldeles oerhördt.

Jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan och yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition!

Herr Mankell: Den votering, som vid sista riksdagen egde rum med afseende på ena hälften af det då äskade anslaget till ny organisation af trängen, vans med knapp nöd hufvudsakligen i följd af de ohyggliga klagovisor, som i denna Kammare och äfven i medkammaren uppstämades öfver den fullständiga brist på tross, hvilken förmentes hos oss förefinnas, och hvilka klagovisor i afton tyckas komma att fortsättas.

Med anledning deraf ber jag få erinra, hvad jag redan vid förra riksdagen anmärkte, att detta påstående är fullkomligt ogrundadt samt att den svenska armén i närvarande stund har en ganska god och tillräcklig träng, åtminstone för den mindre mobilisering, som i den närmaste framtiden kan komma i fråga.

Den förutsättning, från hvilken dessa klagovisor utgått, måste följaktligen anses såsom alldeles oriktig.

Hvad först beträffar materielen, så framgår af 1877 års trängkomité's utlåtande, att den svenska armén redan då hade en träng af 2,041 vagnar och att för den större träng, som vid en större mobilisering kunde vara behöflig, beräknats ett antal af ytterligare 1,420 vagnar. Af denna sista summa har under de senaste åren en ganska stor del anskaffats. Huru mycket, kan jag för tillfället ej uppgifva. Men att antalet vagnar uppgår till flera hundra, är fullkomligen säkert. Och uti denna tross inbegripes icke allenast hvad man kallar *trupp-trängen* och *sjukvårdsträngen*, öfver hvars obefintlighet man i afton klagat, utan äfven en del af den så kallade *allmänna trängen*, som skall följa efter armén.

Detta hvad angår materielen. Beträffande åter personalen, så är det för hvarje fackman bekant, att den finnes för artilleri- och ingenjörvapnen och så till vida äfven för de öfriga vapnen, att man hvilken dag som helst kan rycka ut med trupptrossen från regementenas förråd; ty en del af beväringssmanskaper är alldeles tillräcklig för skötandet af de mindre åkdonen.

Likaledes är det för hvarje fackman bekant, att sjukvårdssoldater

under många år utbildats för hela arméns behof, äfvensom att en relativt ganska talrik corps af fältläkare finnes för att betjena de sjuka i krig, när så behöfves. *Fast anslag till trängen.* (Forts.)

Hvad beträffar hästar, torde det äfven vara känt, att den extra roteringen är skyldig att i krig uppsätta hästar till ett antal, som enligt Wijkanders militärförvaltning uppgår till 2,451 stycken, hvilka således kunna fylla det första behofvet.

Det är således alldeles origtigt att påstå, det den svenska armén icke har någon träng, äfven om ännu åtskilligt skulle fattas vid mobilisering af den större styrka, som i senast framställda arméförslag blifvit ifrågasatt; och det förvånar mig på det högsta, att herrar militärer, som borde känna till dessa förhållanden, icke nämnt något härom, utan låtit de falska beskyllningar, som helt nyss och äfven förut blifvit framförda, uttalas utan att vederlägga dem — något som naturligtvis i hög grad måste skada vårt anseende inom främmande land och äfven inom vårt eget land väcka nedslagenhet. Ty när det gäller att framtvinga det ena eller det andra anslaget, får man ständigt höra talas om vår militära svaghet och hjälplöshet. Männe sådant kan vara klokt och fosterländskt!

Emellertid medgifver jag, att en del af den personal felas, som skulle betjena den allmänna trossen. Nu har Utskottet föreslagit, att denna brist under det öfvergångstillstånd, som måste anses förefinnas innan en definitiv arméorganisation blifvit antagen, skall afhjelpas genom inrättandet af en trängskola.

Jag är i det fallet af samma åsigt som Utskottet och tror det vara alldeles tillräckligt att inrätta en sådan skola, dit befäl och underbefäl kunde skickas, i afvaktan på hvad som slutligen kan blifva fastställt rörande en annan arméförfattning.

En dylik provisorisk åtgärd förefaller mig så mycket lämpligare, som det vill synas att krigsstyrelsen hvarken haft klart för sig den blifvande trossens storlek eller dess indelning och formation.

Såsom herrarne erinra sig, föreslogs vid 1875 års riksdag, då det stora värnpligtsförslaget framlades, att trängen skulle bestå af 3 bataljoner med 2 kompanier hvardera. Vid 1878 års riksdag tror jag äfven att de 3 bataljonerna bibehöllos. Men 1883 hade man, såsom mig synes utan tillfyllestgörande skäl, ökat antalet trängbataljoner från 3 till 6, hvilket antal dock ansågs tillräckligt för den armé af 136,000 man, förutom 40,000 man ersättnings- och besättningstrupper, som man då vid den största mobiliseringen ville sätta i fält. Nu har man föreslagit 5 bataljoner, och jag frågar då, huruvida det är rimligt att man kan behöfva ett så stort antal för den mindre armé, som i den närmaste framtiden kan komma i fråga att uppställas, nemligen 60 à 70,000 man? Sådant synes föga troligt.

Redan vid föregående riksdag saknade man, såsom jag då tog mig friheten anmärka, utredning i afseende på trossmaterielens och personalens deraf beroende storlek, äfvensom i afseende på den armés styrka, för hvilken trängen var afsedd. Denna utredning saknas fortfarande. Under sådana förhållanden torde ett afslag på det äskade anslaget kunna försvaras. Detta så mycket hellre, som man medelst tillfälliga åtgärder bör kunna fylla det mest trängande behofvet. Den enda fär-

Fast anslag
till trängen.

(Forts.)

dighet, soldaten vid allmänna trängen bör innehafva, är att kunna köra de större spann af 4 till 6 hästar, som behöfvas till dess större vagnar. Denna färdighet bör kunna vinnas vid den trängskola, som af Stats-Utskottet blifvit föreslagen, och dit manskap turvis kommanderas, såsom i afseende på sjukvårdssoldaterna, samt der äfven befäl bör kunna utbildas. För ögonblicket vore sådant tillräckligt.

Med anledning af trängfrågan ber jag få erinra om tillvaron af den så kallade trosspassevolansfonden samt dess användande. Enligt indelningsverkets ursprungliga förpligtelser ålåg det rusthållarne att underhålla en tross af både vagnar, kuskar och klippare. Denna förpligtelse utbyttes i slutet af 1700-talet mot en vakansafgift, hvarefter squadronscheferna till 1838 vid sina boställen underhöllo trossen. Sistnämnda år öfvertog Krigskollegium värden deraf, och från 1852 ingingo vakansafgifterna omedelbart till statsverket, som i stället lmnade trosspassevolansfonden ett årligt reservationsanslag af 26,000 kronor. Med afkastningen af denna fond skulle således egentligen *trossen för rusthållsregementena* eller öfver 7,000 man underhållas. I stället har regeringen med trosspassevolansfondens kapital flere gånger verkställt stora anskaffningar af vagnar till hela härens tross. Men med skäl kunna rusthållarne nu fråga: hvar är den tross, som med våra vakansafgifter skall underhållas? Man hotade i förmiddags att med stor stränghet utkräfva rust- och rotehållares skyldighet till mötesunderhåll, om icke tillräckligt anslag dertill beviljades. Detta var något oförsigtigt, då regeringen i afseende på rusthållstrossens underhåll har så dåligt samvete och då rusthållarne å sin sida med full rätt kunna kräfva regeringen för dess försummelse.

Min åsigt är slutligen den, att, äfven om man nu icke afser denna fonds användande för dess ursprungliga ändamål, afkastningen åtminstone något så när borde vara tillräcklig för den första början till en trängskola. Naturligtvis kommer det icke i fråga att jag i det hänseendet vill framlägga något förslag; men man skulle kunna tänka sig denna utväg såsom möjlig för regeringen, om den vore mycket angelägen att fylla den närmaste bristen på personal till allmänna trängen. Dertill komma ytterligare de tillgångar, om hvilka jag i förmiddags erinrade, nemligen hufvudtitelns besparingar, kassor och försäljningsmedel. Då således regeringen icke i afseende på detta behof är blottställd, och då det är en fullständig dikt att svenska armén saknar tross, tror jag att man med lugnt samvete kan för tillfället afslå Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt och yrka bifall till Utskottets förslag, hvilket jag äfven tager mig friheten att göra.

Friherre Klinekowström: Jag har å nyo begärt ordet för att bemöta först och främst ett yttrande af Herr von Ehrenheim om, att det skulle vara Riksdagens, om icke pligt, dock moraliska skyldighet att, när en gång ett anslag är beviljad till en trängbataljon och Kongl. Maj:t börjat organisera densamma, nu äfven fortsätta dermed och sätta detta anslag på ordinarie stat. Jag tror det snarare hade varit lämpligare, om regeringen afvaktat utgången af innevarande riksdag, innan den började organisationen af denna trupp, ty det kunde icke vara regeringen okänt, att ehuru detta anslag beviljades på extra

stat af Riksdagen, dervid dock icke något anslag beviljades till kaser-
ner. Detta borde hafva varit ett tecken, synes mig åtminstone, att
dröja till dess anslaget vid denna riksdag uppfördes på ordinarie stat.
Nu deremot har regeringen med en skyndsamhet, som jag i mitt förra
yttrande angaf, organiserat allt för att derigenom utöfva tryck på denna
Riksdag till att bevilja ifrågavarande anslag på ordinarie stat och dess-
utom ett extra anslag till byggnader. Det må då förlåtas Riksdagen,
om den icke erkänner sig villig att mottaga ett sådant tryck, som den
med allt skäl kan anse obefogadt.

*Fast anslag
till trängen.*
(Forts.)

Jag ber äfven att få nämna några ord med afseende på den, om
jag så får säga, militära jäsningsprocess, som fattat tvenne här varande
brukspatroner med anledning af denna fråga. Den ene af dem gick
så långt i sin ifver och värme, att han undrade på, att jag, ehuru
gammal militär, som borde känna förhållandena bättre än så, kunde
understå mig att upphäfva min röst mot det ifrågavarande anslaget.
Ja, mina herrar, det må förlåtas mig, om jag snarare förvånar mig
öfver att två brukspatroner med sådan ifver kastat sig in i diskussio-
nen om en militärfråga, som jag kan försäkra herrarne är ganska svår
att bedöma, äfven för militärer ytterst svår; och det kan väl icke be-
höfva tillräknas mig såsom en fåfänga, om jag tror att, efter trettio
års tjenst med användning i generalstaben, ingenjörcorpsen och annan
stabstjenstgöring samt efter fyra resor och långvarigt vistande i främ-
mande länder, der jag särskildt studerat dessa ämnen, jag har rätt att
i denna sak hafva ett sjelfständigt omdöme. Jag tror således man icke
kan anse att detta är något hugskott af mig, utan att jag gifvit goda
skäl i mitt första anförande, hvarför denna Kongl. Maj:ts proposition
bör afslås.

Friherre von Kræmer: De skäl, som tala för bifall till Kongl.
Maj:ts förslag i denna punkt, kunna delas i två klasser. Den ena ut-
göres af hvad jag kan kalla det konstitutionella skälet, hvilket är blott
ett, men kraftigt och talande, och den andra af sakskälen, hvilka äro
många, men därför icke mindre kraftiga. Det konstitutionella skälet
är redan af en talare påpekadt, nemligen att förra Riksdagen beslöt
anslaget till trängen efter gemensam votering, och till detta beslut
kom man efter långvarig kamp och efter ett uttömmande menings-
utbyte å ömse sidor — och så skulle nu nästpåföljande Riksdag vråka
detta beslut? Den ena Riksdagen upprätta en institution, den andra
slå sönder den igen! Komme man in på en sådan bana, då vore det
i sanning slut med den lugna konstitutionella utvecklingen af vårt
sambällsskick.

Sakskälen åter grunda sig på sjelfva trängväsendets natur och
trängens behöflighet; jag säger behöflighet, men då en så erfaren fack-
man, som den näst föregående talaren, nyss hördes yttra, att vi redan
hafva en tillräcklig träng och icke behöfva mer, utan kunna fullkom-
ligt hjelpa oss med hvad vi hafva, blott genom den enkla åtgärden
att ytterligare skicka några soldater från hvar regemente till en träng-
skola, finner jag ur hvilken källa motiven flutit till Stats-Utskottets af
Andra Kammarens statsutskottsledamöter dekreterade beslut. De äro
nemligen, dessa motiv, alldeles identiska med sagde den ärade tala-

*Fast anslag
till trängen.*

(Forts.)

rens yttrande; endast att *han* dock icke vågat, såsom Andra Kammarledamöterna i Stats-Utskottet gjort, »i tillämpliga delar» åberopa Herr Sjös motion. Jag ber att få uppläsa Herr Sjös motion, på det att herrarne sjelfva må afgöra, hvilka dessa tillämpliga delar månne kunna vara? Herr Sjö säger:

»Det är allt för väl bekant, att under de senare åren bland landets befolkning den åsigt allt mer och mer gjort sig gällande att Sverige, med sitt af haf omflutna läge, ej skall behöfva stort starkare försvar än det vi nu ega; och då härtill kommer att Riksdagen gång efter annan uttalat sig för att ej vilja vara med om någon ökning för försvarets stärkande, förr än Kongl. Maj:t i sammanhang dermed i sin helhet framlägger förslag för afskrifning af så väl grundskatter som indelningsverk. Man kan ej heller annat än med skäl uttala sin förvåning öfver att Kongl. Maj:t, på sätt nu synes, partielt vill öka försvarsbördorna utan att vilja nog tillräckligt beakta jordbrukarnes (modernäringens) berättigade anspråk på rättvisa i beskattning.»

Jag undrar, om det kan vara dessa skäl, som äro de tillämpliga delarne: att vi skulle hafva ett hafomflutet läge, hvilket visar, att Herr Sjös geografiska kunskaper icke sträcka sig till den norra delen af vårt land. Han framhåller dessutom, att vi behöfva icke stärka försvaret, utan hvad vi hafva, är tillräckligt för behofvet; då likväl annars, just från den sidan, ända till trötthet, plägar upprepas, att vi »trots kostnaderna för vårt landtförsvar äro så godt som försvarslösa». Förvånad är äfven Herr Sjö öfver, att Kongl. Maj:t vill partielt öka försvarsbördorna »utan att vilja nog tillräckligt» beakta anspråken på rättvisa i beskattning. Än de Kongl. propositionerna om 30 procentafskrifningarna — hvad äro de då?

Men lemnande Herr Sjös tillämpliga delar, återkommer jag till den näst föregående ärade talaren, på hvars erfarenhet jag sätter vida mer värde än på deras, som uti Utskottets motivering ej rätt lyckligt tillämpat hans åsikter. Herr Mankell yttrade, att det påståendet var falskt, att vi icke hade någon tross. Vi hafva nog en del tross, det är icke fråga om det. I förbigående må det tillätas mig anmärka, att benämningen »tross» är något gammalmodig. Det numera antagna uttrycket är *träng*, och torde det tillätas mig använda detta ord. Vi hafva, sade jag, en del träng. Jag är till och med, genom upplysningar från fullt tillförlitligt håll, i tillfälle att uppge hur mycket vi deraf hafva. Vi hafva under bataljonskommisariens befäl på hvar bataljon en bataljonsförbinderivagn och dervid äro anställda bataljonsläkaren och en sjukvårdssoldat. Vidare finnes en sjuktransportvagn med dertill hörande 1 sjukvårdssoldat. Slutligen kunna finnas ännu några sjukvårdssoldater samt till sist 16 sjukbärare, hvilka, tagna ur ledet, lägga bort gevären och tjenstgöra vid de sårades bärande till första förbandsstället. Detta allt på hvarje bataljon. Till kompanierna höra dessutom en ammunitionsvagn och en packvagn för officerarnes saker samt reservpersedlar för truppen. Vid de öfriga truppslagen finnes proportionsvis samma materiel och personal, som jag här för infanteriet angifvit. Detta är allt! Är detta efter Herr Mankells åsikter en tillräcklig tross eller träng? Troligen är det icke så. Han har dock här nu sagt så. Antingen har han således icke eller vill han

icke för tillfället hafva kännedom om hvad med en träng verkligen menas. När emellertid en fackman kan säga sådant, så torde möjligen kunna antagas, att bland Kammarens icke militära ledamöter kunna finnas ej så få, som sakna närmare och bestämdare kännedom om ämnet.

*Fast anslag
till trängen.*
(Forts.)

Det må derföre kanske ursäktas mig, om jag med några få ord framkastar hufvuddragen af hvad med en träng numera verkligen menas. Dermed förstår man först den så kallade truppträngen. Denna åtföljer trupperna; och det är en sådan, som vi hafva — icke fullt tillräcklig, men dock någorlunda tillräcklig, och förefintliga brister äro äfven lätt nog afhjelpta.

Sedermera finnes för alla väl organiserade arméer en så kallad *stor träng*. Denna åter delar sig i *ammunikionskolonnerna* (hvilka mobiliseras af artilleriet) och den så kallade *allmänna trängen*. Denna sista delar sig i *förplägningssträngen* med dess ofantliga och många proviant- och fouragekolonner, som hafva till uppdrag att skaffa föda till människor och hästar, samt *sjukvårdsträngen* med dess *flyttande sjukhus*, anbragta under batalj der och hvar i hast i tillgängliga byggnader, samt dess *sjukvårdskompani*, hvilket har till uppdrag att förmedla sambandet mellan de kämpande, de första förbandsställena och de nämnda flyttande sjukhusen. Dessutom har sjukvårdsträngen äfven till uppgift att evakuera, i den mån de öfverfyllas, de flyttande sjukhusen och förmedla de sjukas transport till étappsjukhusen, derifrån de sedan sändas till sjukhusen i hemorten. Slutligen kan man bakom förplägningssträngens vagnkolonner tänka sig en boskapskolonn, vid hvilken jag för ett ögonblick ber att särskildt få uppehålla mig för att gifva en föreställning om, hvilka massor af alla slag, som behöfva medföras vid en armé.

I den fältportion, som af 1877 års trängkomité föreslogs, skulle ingå $\frac{3}{4}$ skålpund färskt kött dagligen; i den franska fältportionen ingå 300 gram. Huru stor boskapskolonn tro herrarne det erfordras för att förse en armé med denna skenbart obetydliga portion kött? Trängkomitén har anställt beräkningar deröfver, se till exempel trängkomiténs betänkande, sid. 234. Komitén har dock dervid till grund för sina beräkningar tagit en något lägre medelvigt för hornboskap än jag, hvarigenom jag kommer till något lägre siffror än komitén. Jag antager nemligen, och jag hemställer till herrar landtbrukare i Kammaren, om man icke kan antaga, att de oxar, som i hast i landsbygderna kunna erhållas vid en mobilisering — man får ej dervid tänka sig gödoxar, sådana som de, hvilka äro afsedda för stockholmsmarknaden — kunna ungefär uppskattas till 40 lispund lefvande vigt och en slagtvigt af cirka 20 lispund? Dessa siffror äro mycket rundt tillhuggna, men jag tror att de skola vara någorlunda rigtiga. Om detta mitt antagande godkännes och då våra fördelningar utgöras af i allmänhet 16,000 man, skulle den dagliga åtgången *vid blott en enda fördelning* vara icke mindre än 30 oxar eller — jag vill ej besvära Kammaren med angifvandet af de medelvigter, jag dervid antagit — kanske 45 kor eller 200 får. Om man då tänker sig, att man hade mobiliserat — hvilket nog torde behöfvas i nödens stund — 96,000 man, skulle således dertill efter samma proportion dagligen

*Fast anslag
till trängen.*
(Forts.)

behöfvas 180 oxar eller 270 kor eller omkring 1,200 får. Jag har blott velat gifva dessa boskapsdetaljer för att åstadkomma en ungefärlig föreställning om, hvilka massor af allehanda slag, som behöfva sammanhopas under förplägningsträngens vård. Det är ett fåfängt tal att, när man för krig i eget land, man icke skulle behöfva föra med sig stor träng, ty man skulle, säger man, kunna få sina behof uppfyllda af ortens tillgångar, men jag undrar hvilken svensk landsort, som skulle kunna prestera dylika boskapsleveranser under någon tid? Det är visserligen sant, och det är en lycklig omständighet, att våra trupper äro så vana vid förtärandet af salt kött, att derigenom boskapskolonnens storlek kan i betydlig mån nedsättas, enär man i ett stort antal fall kan utbyta det färska köttet mot salt. Men så särdeles långt kan man icke gå här vid lag; minst hvar annan eller åtminstone säkert hvar tredje dag måste manskapet hafva färskt kött, annars blir det lätt utsatt för skörbjugg och andra sjukdomar. Man kan i detta afseende icke nog framhålla vigten af att menniskor, som äro underkastade alla tänkbara försakelser och ansträngningar — de måste ofta långa tider gå i genomvåta kläder, ligga på våt, kanske frusen mark och få äfven der sällan eller aldrig sofva i ro — erhålla en tillräcklig, stark och sund föda, om deras helsa skall kunna uppehållas. Således är det icke blott, såsom man hårdsinadt förebrår oss, ett ideligt pjunkigt tal om särade och sjuke vi föra, då vi orda om trängens nödvändighet, utan det är just för att förebygga, att de friske blifva sjuka, för att förebygga, att arméns stridbara manskap minskas, och när det gäller batalj vara för fåtaligt, som det är så ytterst nödvändigt att denna, så att säga, arméns stora matsäck är väl förberedd, väl organiserad och alltid till hands. Motståndarne till förslaget våga dock förneka, att för detta ändamål behöfvas några särskilda i fred dertill öfvade trupper. De säga att allt detta kan uträttas genom i hast uppbådadt manskap. »Icke är det», säga de, »någon konst att köra trossvagnarne eller att drifva boskapskolonner.» Jag torde knappast, efter hvad jag nu anført, behöfva vederlägga dessa skäl. Må man betänka den oerhörda mängden af vagnar, som bilda dessa olika kolonner, och huru ytterst nödvändigt det är att åtminstone en ringa procent af det dervid använda manskapet är både disciplineradt folk och på förhand inöfvadt i sin branch, så att de kunna leda de många andra, de i hast uppbådade. Det är lätt att förstå, hvilken ohjelpig förvirring skulle uppkomma blott genom sönderkörning af några vagnar i de ändlösa kolonnerna, om ingen då är till hands, som kan laga en vagn och ställa till rätta oordningen; och så enkelt det än synes vara, fordras likväl en särskild, ej så liten öfning för att ändamålsenligt och likformigt *pacta* dessa vagnar, så att de mångfaldiga artiklarne lätt och hastigt kunna igenfinnas. Jag behöfver ej säga, att detta särskildt är förhållandet med ammunitionsvagnarne. Jag sammanfattar det hittills anförda genom att upprepa, att vi hafva en någorlunda hjälplig truppträng; men till hela den stora trängen hafva vi ej ens en tillstyrmelse.

Herr Mankell sade vidare, att han icke förstår, hvarför man 1875 hade ansett, att sex trängbataljoner skulle behöfvas, när dock här vore blott en trängbataljon begärd? För hvar och en, som läst Kongl.

Maj:ts motivering i detta ämne i fjol, torde det vara väl bekant, att Kongl. Maj:t icke på en gång vill begära all den träng om fem bataljoner, som skulle behövas för mobilisering af trupperna i våra fem militärdistrikt, utan, till att börja med, endast den ena bataljon, som behöfves för *en* arméfördelning. Denna bataljon skulle, som bekant, bestå af två kompanier, och, enligt hvad från fullt trovärdigt håll blifvit mig meddeladt, lär meningen vara, att det ena af dessa kompanier skulle i grund få lära sig de åligganden, som tillhöra den så kallade förplägningsträngen. Men äfven om detta kompani af 120 man uteslutande skulle öfvas dertill, så skulle likväl, har man beräknat, icke inom *en* arméfördelning komma mer än *en* sådan öfivad trängsoldat på hvar tionde fordon. Jag hemställer, om det kan vara för mycket?

*Fast anslag
till trängen.
(Forts.)*

Fåfångt är att tro, att man numera vid krigets utbrott kan inöfva trängmanskap. Dertill blir naturligtvis ingen tid. Man måste nu för tiden ovilkorligen egna större omtanke åt hvad man kallar *krigsförberedelsen*, än hvad som i forna dagar egde rum och behöfdes. En författare, lärare vid härvarande krigshögskola, har om krigsförberedelsen sammanskrifvit ett ännu icke utgifvet arbete, af hvilket man benäget tillställt mig några korrekturblad, hvarur jag skall taga mig friheten att sedermera citera åtskilliga exempel på följderna af bristande förtanke i dessa mål. I inledningen framställer han, bland annat, den tänkvärda satsen, att krigsrustningarnas tidehvarf är förbi. Det fins icke mera något anstånd efter krigsförklaringen. Krigsförberedelserna måste vara undangjorda på förhand, och det land, som icke på förhand vidtagit dem, får sedan aldrig tid dertill. Bland krigsförberedelserna är en af de viktigaste att på förhand ha organiserad åtminstone, så att säga, stommen till en träng. Har man det icke, så måste under villervallan och de tiotusen bestyren vid ett krigs utbrott i hast ett slags träng organiseras af idel i den specialiteten oöfvadt manskap, som icke förstär att rätt begagna ens den ringa materiel, som finnes, hvaraf en ohjelpig förvirring och ett förderibringande förlorande af oersättlig tid måste uppstå.

Jag nämnde, att det ena kompaniet af trängbataljonen var afsedt att öfvas i de åligganden, som tillhöra förplägningsträngen. Det andra kompaniet är ämnadt att öfvas i sjukvårdsträngens än oändligt mycket svårare åligganden. Det skulle likaledes bestå af 120 man, inberäknadt korporaler och vice korporaler, och detta manskap skulle under skicklige läkares tillsyn utbildas till ett slags tillfällige underläkare för att ersätta den stora brist, som nu råder på läkare vid ett krig. Ehuru det icke torde stå i menlig förmåga att på förhand till en bestämd siffra angifva vår armés styrka i händelse af en mobilisering, så länge vi hafva en så beskaffad bevaringslag som den nuvarande, med hvilken man ej vet, hvad man får rätt på, så har man dock på ett ungefär uppgjort beräkningar öfver i alla händelser behöflig sjukvårdspersonal. Så upptager 1881 års mobiliseringsförslag behovet af sjukvårdssoldater till . . . . . 559.

Härmed är dock truppernas behof af sjukvårdssoldater ej till-

Transport 559

Fast anslag
till trängen.
(Forts.)

	Transport	559
räckligt tillgodosedt, men på grund af bristande tillgång hafva		
ej flere än 559 blifvit i mobiliseringstabellerna uppförde.		
Såsom oafvisligt behof anses dock dessutom:		
vid infanteriet: 1 sjukvårdssoldat per kompani eller 4 per		
bataljon, cirka	268,	
vid artilleriet: 1 sjukvårdssoldat vid hvarje fästningskompani		
och depôtbatteri	12.	
	Summa behof cirka	839
sjukvårdssoldater. Befintlig tillgång på sådana den 1 Januari		
1885	531.	

Brist 308.

Det är denna brist, som i första hand skall ersättas af manskap utgånet från det andra af trängbataljonens kompanier. Dessutom fordras naturligtvis medicinskt bildade, verkliga läkare, och dermed är det ändå sämre bestäldt.

År 1881 funnos i hela Sverige 633 läkare, deraf 120 öfver 60 år, återstår .....

Afdrag för sjukdom, lyten, läkarevärden hemma m. m.	25
procent + 100	228.

Återstår 285.

Tillkommer: medicine kandidater cirka .....

Summa läkare 375.

De särskilda komitéer, som varit tillsatta, hafva under olika förutsättningar, somliga under antagande, att det funnes utbildad träng, andra att sådan saknades, beräknat behofvet af läkare för armén och kommit till olika siffror. Såsom ett medeltal kan behofvet antagas till 700 stycken. Det fattas således omkring 300 stycken läkare, och herrarne behagade häraf finna, huru behöfligt det är, att detta andra kompani af trängbataljonen danas till så skickliga sjukvårdssoldater, att de kunna hjälpligen betraktas såsom ett slags underläkare och i någon mån ersätta bristen på verkliga läkare. Som sagdt, detta kompani är dock icke afsedt att utgöra stam för sjukvården mer än på en fördelning; men det är åtminstone en början. Som vi med anledning af de fem militärdistrikten böra antaga armén mobiliserad i fem fördelningar, så behöfva vi så småningom erhålla fem sådana trängbataljoner, och när vi väl en gång hafva fått dem, då skulle vår armé hafva ett *någorlunda* tillräckligt antal så att säga hjälpläkare.

Följderna af brist på tillräcklig sjukvård under krig hafva vid föregående tillfällen, så väl inom vår representations båda Kamrar, som utom dessa rum, så träffande och i så högstämnda ordalag blifvit skildrade, att jag helt enkelt endast vill anföra några citat ur det förut af mig antydda arbetet af en generalstabsaspirant och lärare vid härvarande krigshögskola. Han berättar om ryska kriget med turkarne år 1829. Der saknades all möjlig omtanke med afseende på förplägning och sjukvård. »Det var också med skuggan af en här, som general Diebitsch ankom till Adrianopel i Augusti 1829». Detta krig »har att uppvisa den rysliga bilden af en här, som var *segrare på*

slagfälten, men besegrad på sjukhusen». Hade Turkiet vetat i hvad skick den ryska armén befann sig, så hade det säkert ej ingått på fredsvilkoren

*Fast anslag
till trängen.
(Forts.)*

»Med sådana exempel för ögonen från sagda krig på en nöd utan like, borde det för ryssarne hafva varit en angelägen sak att vidtaga förbättringar i arméns förvaltning. Så skedde likväl ej. Tjugufem år senare eller vid Krimkrigets utbrott befann sig den ryska arméns både förplägnings- och sjukvårdsväsen i det bedröfligaste skick. Krigsförberedelsen var försummad, och ehuru kriget fördes i eget land, blef det för den skull ej bättre stäldt med sårade och sjuke. Man led brist på eller alldeles saknade förbandspersedlar, kirurgiska instrument och läkemedel. Dertill kom, att sjukvårdspersonalen var långt ifrån tillräcklig. I slaget vid Alma sårades 5,709 man. Af dessa fördes omkring 4,000 man till Sevastopol. Der funnos redan omkring 1,000 sårade, så att sjukhusen, hvilkas sängplatser voro allt för lågt beräknade, måste upptaga ett fem gånger större antal, än de egentligen kunde herbergera. Ända till den femte och sjette dagen efter slaget vid Alma hade de sårade legat snart sagdt utan all hjälp. Och huru förskräcklig deras belägenhet var, framgår deraf, att de, som uppsamlades från slagfältet på femte och sjette dagen, kunde skatta sig lyckliga, — uppsamlandet af de sårade slutade först några dagar senare.»

»Tillståndet var ingalunda bättre inom den franska armén. Den förlorade under Krimkrigets lopp blott 20,000 man på slagfälten, under det att 75,000 omkommo genom sjukdomar.»

»Under det italienska fälttåget år 1859 upprepades skräckscenerna från Krimkriget.» Ännu fem dagar efter slaget vid Solferino fortfor uppsamlandet af sårade, hvilka under tiden varit öfverlemnade åt hunger och törst, under det att brand och förruttnelse hade infunnit sig i deras stympade lemmar och gjort skadorna oläkliga. — Medan jag nu befinner mig på italiensk botten, vill jag i förbigående anföras, att under general Bonapartes krig derstädes — en general, som förstod att strategiens hemlighet ligger deri att vara den starkaste på slagfältet och att detta resultat i hög grad underlättas genom att armén är *frisk* — hade franska armén en läkare eller kirurg på 125 man, under det att i det nyss omnämnda Solferinofälttåget 1859 franska armén icke hade mer än 2 läkare på 1,000 man.

Öfvergår jag nu till det senaste tysk-franska kriget, så uppingo de tyska stridskrafter, som deltog i kriget 1870—71, det vill säga vid olika tidpunkter under kriget öfverskredo franska gränsen, tillsammans till icke mindre än den oerhörda siffran af 1,113,254 man. Man kan föreställa sig, att för sådana folkmassor det icke var lätt att åstadkomma god och tillräcklig sjukvård. Så skedde dock. Resultatet deraf var också, att, då af den tyska armén, under krigets lopp, sårades eller insjuknade icke mindre än 536,070 man, af desse endast 12,253 dogo af sjukdomar och 28,628 dogo af yttre våld eller sår. De öfriga tillfrisknade. Så mycket kan en omsorgsfull och tillräcklig sjukvård i fält uträtta i förening med god och tillräcklig förplägning, beklädnad m. m.

Sedan jag sålunda anført exempel från en del af Europas olika

Fast anslag
till trängen.

(Forts.)

länder: Ryssland, Italien, Frankrike, må det slutligen tillåtas mig att med ett enda exempel gå öfver Atlanten och vända uppmärksamheten till ett land, der befolkningen icke är så tålig som i gamla Europa. I Amerika är medborgaren villig att uppfylla *sin* skyldighet och offra sig på slagfältet och under krigets andra faror; men han helt enkelt *fordrar*, att staten också skall till fullo uppfylla *dess* skyldighet att tillhandahålla den lidande tillräcklig och omsorgsfull vård. 1864, i Amerika, i slaget vid Wilderness den 5 Maj, deltog på nordstaternas sida cirka 100,000 man, af hvilka 15,000 blefvo dödade eller sårade. Samma dag klockan 12 middagen ankommo de första sårade.

Klockan 9 eftermiddagen voro vid ambulanserna (de flyttande sjukhusen) förbundne, förplägade och försedde med bäddar 2,635 man.

Den 6 Maj fortfor slaget och ambulansernas verksamhet; den 7 Maj kunde redan evakueringen till Washington begynna. — Det var äfven under kriget i Amerika man aldeles öfvergaf det gamla systemet med stora, solida sjukhus till och med i hemorterna, för att i stället införa för tillfället uppförda smärre, luftiga sådana, i hvilka smittämnen till de mördande hospitalsfebrarne ej kunde fästa sig. Antagligen är det efter erfarenheten från amerikanska kriget, som de väsentligaste förbättringarna på detta område sedermera infördes i den tyska armén, med nyss omtalade lysande resultat.

Hvilket fåfängligt tal är det icke, det, som föres af den ärade talaren till venster om mig, att vi borde organisera en särskild »sanitetscorps», skild från trängen! Det är ju nästan omöjligt att förmå representationen att bevilja ens den första tillstymmelse till en träng, sammansatt af förplägnings- och sjukvårdsträng, tillräcklig för blott *en* arméfördelning. Huru kan vid sådant förhållande talaren föreställa sig, att det skulle vara möjligt att få först och främst tillräcklig förplägningssträng och sedan en särskild sjukvårdsträng med alla dessa apparater? Låt oss taga det möjliga! Det torde i alla fall kunna hända, att, med den tyska militärmönsterstatens exempel för ögonen, det i sjelfva verket är att föredraga, att dessa trängers olika hufvuddelar: förplägning, sjukvård och ammunitionskolonner, utgöra ett sammanhängande helt under gemensam högsta ledning. De verka visserligen på skilda gebit; men de måste dock *samverka*.

Man får ofta höra det tanklösa talet, att allt hvad som anföres i exempelväg angående arméers lidanden genom bristfälligt trängväsende är exempel, hemtade från arméers krig i främmande länder. Vi åter kunna ej komma att föra krig i annat än eget land. Då behöfves ej hela denna stora trängapparat. Allt står der den svenske krigaren till buds. Hvar koja blir ett sjukhem, hela landet förvandlar sig till en stor frivillig träng, o. s. v., o. s. v. *Glömskans förfärliga makt!* Jag skall blott anföra ett enda exempel ur samme författares arbete, ett exempel på förhållanden under krig i vårt eget land. »Det torde vara nog» — säger författaren — »att erinra om de ödesdigra och olycksfulla åren 1808 och 1809, då Sverige, samtidigt dermed att kriget rasade i Finland, i följd af Danmarks krigsförklaring måste sammandraga trupper vid sin vestra gräns mot Norge. Historien har ej att förtälja om allvarsamma strider vid denna härafdelning, men så mycket mera om sjukdomarnes framfart. Bristen på sjukvårdspersonal var så

stor, att barberare utan all medicinsk bildning sattes till föreståndare för sjukhusen, och att ynglingar, som knappast trampat ut barnskorna, antogos till underläkare. I slutet af år 1808 låg nära nog halfva styrkan på sjukhus, om de ställen, der de sjuka inhystes, kunna förtjena detta namn. Ty sådana funnos, som saknade läkare, sjukvårdare och utredningspersedlar. Man timrade upp i bondstugor och uthus säng på säng ända till taket och hade länge intet annat läkemedel att tillgå än varmt vatten. Dödligheten var vid sådant förhållande oerhörd, helst som många afledo under transporten på obekväma bondkärror, ännu innan de hunnit fram till det så kallade sjukhuset. Hundradetals lik nedgräfdes på detta sätt der och hvar i trakten. Kapten d'Orchimont fann vid visitation af ett sjukhus i norra Bohuslän öfver 80 lik obegrafna.» Vidare talar han om, huruledes en gammal bondgumma, som var den enda tillgängliga sjukvårdaren vid ett af dessa sjukhus, emedan de andra hade dött, hvarje morgon gjorde sin rond bland de sjuke och ryckte hvar och en af dem i kapotten för att pröfva, om de ännu voro vid lif. Rörde patienten sig då, så fick han ligga qvar; rörde han sig ej, släpade hon ut honom och lät med tillhjälp af några för ändamålet lejda bönder gräfva ned honom. En och annan torde visserligen endast hafva varit skendöd, men med den saken tog gumman det icke så noga.

Jag ber om öfverseende, att jag så länge tagit Kammararens tid i anspråk, men saken är af en förfärligt allvarsam beskaffenhet. Det torde derföre ursäktas mig, om jag för en enda gång afvikit från min vanliga regel att fatta mig kort.

Då således alla skäl tala för bifall till Kongl. Maj:ts proposition; då derpå beror om den skall fortfara, den lugna konstitutionella utvecklingen af vårt samhällsskick; då de uppgifter, som blifvit lemnade, dels i Utskottets motivering och dels af en talare här, om att vi redan skulle ha en tillräcklig träng, äro till fullo vederlagda; samt då slutligen man måste tillstå, att utgången af ett en gång kommande krig, och dermed kanske hela vårt lands framtida bestånd, kan bero på att den i tid organiseras, denna mindre glänsande, men lika ovilkorligt nödvändiga del af armén — när allt detta är förhållandet, så hemställer jag, om det icke är skäl att Första Kammararen, för att åtminstone bevara hvad vi vunno i fjor, utan betänkande, enhälligt och samstämmigt, som *en* man, röstar för bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt!

Vid slutet af detta anförande hördes många af Kammararens ledamöter gifva sitt bifall till känna.

Friherre Leijonhufvud: Jag har fäst mig vid ett uttryck, som Friherre Klinckowström begagnade, nemligen att »det är för tidigt». Efter hvad jag vill minnas, upptog Friherre Klinckowström äfven träng uti det utkast till ny arméorganisation, som han här uppläste vid den så kallade remissdebatten. Han erkänner således att en träng är behöflig, och så lärer väl vara förhållandet, huru än hären blir organiserad. Om nu Friherre Klinckowström ville, att hela hären skulle organiseras uteslutande på basen af den allmänna värnpligten,

Fast anslag
till trängen.
(Forts.)

så kunde jag förstå att han nu fann uppsättningen af en värfvad träng såsom felaktig. Men nu håller han ju på indelningsverket, och då finnes ingen annan utväg att få en träng än att anskaffa manskapet genom värfning. Ej heller kan det anses för tidigt att nu vilja fylla en lucka i vårt härväsande, som är allmänt erkänd och hvars fyllande ingår uti hvarje slag af organisation. Vidare skulle, enligt samme talares påstående, det Kongl. förslaget ega det stora felet att låta sjukvårdstrupperna utgöra en integrerande del af trängen och endast vid krigstillfälle afskiljas derifrån, i stället för att bilda en egen sjelfständig corps, såsom helsovårdskomitén tillstyrkt. Jag fruktar dock, att, om också Kongl. Maj:t hade föreslagit något sådant, så hade sannolikt äfven det varit »för tidigt». Jag tror nästan, att det är med Friherre Klinckowström som med majoriteten inom Stats-Utskottet, att de motiv, som de anföra, icke äro de rätta, för dem verkliga bestämmande. Jag skall dock icke försöka utröna hans motiv; han må bevara sina hemligheter, så länge han sjelf finner för godt.

Herr Mankell påstod, att vi redan hafva tross nog. Det är visserligen riktigt, att vi hafva en del tross, nemligen regementenas tross eller den så kallade truppträngen, men den gör ej tillfyllest. Här är det hufvudsakligen fråga om den stora arméträngen och dervid ej ens om fordon och materiel, utan om att anskaffa ett disciplineradt och ordnat manskap jemte erforderligt befäl särskildt för detta ändamål, ty eljest måste en bedröflig förvirring och villervalla uppstå, då den skall användas för arméns behof. Trängen vid artilleriet och fortifikationstrupperna är inskränkt till hvad som erfordras för fortskaffande af dessa vapens egna fordon och stridsmateriel. Der finnes ej ens någon träng för framförande af dessa truppers dagliga behof af lifsmedel och fourage, inga flera sjukvagnar finnas än som kunna behövas vid förbindningen af några få tillfälligt sjuke. Men någon verklig sjukträng fins icke vid armén, ej heller något slags ambulans för att mottaga de sårade från slagfältet och sedan aflemna dem till sjukhusen, och likväl hör detta till de åligganden, som man icke kan anförtro åt hvem som helst, derom bör den, som eger någon militärisk bildning, icke sväfva i okunnighet.

Man har vidare förmenat, att denna fråga icke skulle vara tillräckligt utredd, eftersom krigsstyrelsen åren 1871 och 1872 begärde mindre än 1883. Detta kom sig deraf, att under tiden blef en särskild trängkomité tillsatt, och den har så fullständigt som behöfs utredd frågan, och har kommit till det resultat, att de förra beräkningarne voro mycket för knappa, hvarföre också krigsstyrelsen nu har hemtat sina beräkningar från denna komités betänkanden.

Man har slutligen talat om »trosspassevolansfonden», som står till Kongl. Maj:ts disposition och antages kunna användas till trängens uppsättande. Det är nog riktigt, att åtskilliga behållningar finnas å denna fond, men den kan endast användas till anskaffande af *trossen*, icke af manskapet. Dess behållning utgjorde 1882, enligt rikshufvudbokens kapitalkonto, vid årets slut 203,000 kronor. Kongl. Maj:t begär här 198,000 kronor, och herrarne behagade således finna, att, äfven om denna summa kunde användas till personalen, den icke skulle förslå långt. Dessutom ber jag få erinra, att denna trosspassevolansfond ingalunda

ligger obrukad, utan tvärtom anlitas till allehanda ändamål, såsom till exempel trossbyggnader, materieltransportkostnader, exercisammunitions anskaffande m. m. dylikt, så att deraf tror jag icke, att man kan få något.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Montgomery-Cederhielm: Så väl hvad den ärade representanten på kronobergsbänken yttrat i denna fråga, som äfven hvad Friherre Klinckowström sagt, synes mig hafva kunnat försvaras, om det här varit fråga om ett nytt anslag och en alldeles ny fråga, huruvida en träng borde finnas eller icke finnas. I detta fall hade jag, ehuru jag icke delar deras åsigter, likväl kunnat förstå, att de skulle framkomma med sådana skäl, som de här framställt; men sådan är för närvarande icke frågans ställning, ty detta anslag har redan en gång blifvit beviljad vid sistförflutna riksdag. Stats-Utskottet har nu föreslagit det i min tanke synnerligen olämpliga och oformliga, att man skulle afslå ett redan beviljad anslag, som medfört en organisation. Då jag för min del är lifligt öfvertygad om nyttan af det ifrågavarande anslaget och då jag icke på något sätt kan annat än ogilla Utskottets förslag att afslå hvad som vid förra riksdagen blifvit beviljad för detta ändamål, så får jag anhålla, att Kammaren måtte afslå Stats-Utskottets här gjorda förslag och bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti instående Friherre af Ugglas.

Herr Carlson, Fredrik: Efter de utförliga upplysningar, som här blifvit meddelade, kan det icke falla mig in att söka ytterligare belysa sjelfva frågan, men, då jag var förhindrad att öfvervara dessa punkters föredragning i Utskottet och följaktligen icke kunnat anteckna mig såsom reservant, anhåller jag att här få förena min röst med de öfriga utskottsledamöternas från denna Kammare i yrkande om afslag på Utskottets hemställan.

Äfven jag fäster här den hufvudsakliga vigten dervid, att anslaget en gång varit beviljad. Till följd deraf står bland alla anslag i förevarande betänkande detta alldeles ensamt i sitt slag. Det är nemligen här icke fråga om en uteblifven vinst för försvaret, utan om en verklig förlust af något, som redan är till. I min tanke är det oefftergiftigt, om det skall finnas kontinuitet i Riksdagens arbeten, att hvad en föregående riksdag framkallat och hvad som redan är under organisation, icke måtte genom en efterföljande riksdags beslut tillintetgöras. Icke därför att det icke skulle vara mig väl bekant, att här finnas tillfälliga extra anslag, som medgifvas vid en riksdag och äfven upprepas vid en annan, men derefter upphöra att beviljas, utan därför att här här fråga om en institution, en organisation, som redan är under utbildning. Vid sådant förhållande anser jag för min del det vara en verklig pligt för en följande Riksdag att efterfölja den föregående. Jag får därför, utan att närmare ingå i sjelfva saken — ty om behöfligheten både af en förplägnings- och af en sjukvårdsträng är här tillräckligt taladt — anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bäckström: En ärad ledamot af denna Kammare, Friherre Klinckowström, förundrade sig mycket öfver huru ett par brukspatroner

*Fast anslag
till trängen.
(Forts.)*

*Fast anslag
till trången.*
(Forts.)

kommit i en sådan militärisk jäsningsprocess. Mig tyckes återigen att så väl brukspatroner som något hvar kunna komma i jäsning, när en stor del, eller möjligen största delen af vårt lands representanter vägra ett så behjertansvärdt anslag som det nu föreliggande. Friherre Klinckowström åberopade sina 30 års långa studier och praktiska erfarenhet i militäryrket, och detta kan naturligtvis icke förringas, men i min tanke har Friherre Klinckowström till följd af denna ofantligt långa tid kommit i en sådan jäsningsprocess att ingenting finnes, som numera duger för honom. En ärad talare yttrade sig på rust- och rotehållarnes vägnar, men då jag också är rotehallare, vill jag åtminstone fritaga mig för att vara en af de omnämnde rotehallarne. Han yttrade vidare, att han med lugnt samvete kunde afslå allt anslag till trången. Ja, det beror ju på, huru rymligt samvete man har i den vägen; mitt samvete är åtminstone icke så rymligt, att jag kan afslå detta anslag, utan jag får på det varmaste förorda Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Klinckowström: Jag har blott ett par ord att yttra. Om herrarne behagade påminna sig, så förutsåg jag att våra motståndare skulle röra på den känslosträng, som nu i afton spelat så högt i synnerhet från Friherre von Kræmers lyra. Han har på ett så hjertslitande sätt beskrifvit de sårades behandling, att jag verkligen skulle hafva blifvit rörd till tårar, om jag icke med glädje funnit just af hans skildringar behovet utaf en fullt tidsenlig och väl ordnad sjukvårdstrupp. Han har vidare sagt att, om regeringen kommit fram med ett sådant förslag, han icke trodde att detsamma, såsom man förmenade, skulle blifvit antaget af Riksdagens flertal, när Riksdagen icke vill bifalla detta Kongl. Maj:ts förslag; men det är ju ett ganska giltigt skäl att, därför att man icke vill bifalla det sämre, kan man väl hoppas att man bifaller det bättre. Jag tror mig verkligen stå närmare Riksdagens flertal än Friherre von Kræmer och jag kan försäkra, att man snarare skulle gå in på det goda, än på det mindre goda förslaget. Jag vill emellertid icke förlänga diskussionen — tiden är redan långt framskriden — och det kan icke lända till annat resultat än det jag befarar. Jag vidhåller mitt förut framställda yrkande.

Rop hördes nu på proposition.

Herr Mankell: Blott några få ord! Såsom ett litet intressant exempel på, huru olika åsigtorna hos vederbörande auktoriteter kunna vara endast i afseende på materielens storlek för trossen, ber jag få anföra, att trosskomitén af 1877, hvars betänkande Friherre Leijonhufvud tycktes känna till och hvilket han intygat vara riktigt och eftertänkansvärdt, upptagit hela vårt behof af tross för svenska armén vid mobilisering till omkring 3,400 vagnar, och detta ansåg den ärade talaren vara nog och tillräckligt. I Kongl. Maj:ts förslag af 1883 ansåg man sig deremot behöfva icke mindre än 8,500 vagnar, således mer än det dubbla. Hvad skall man nu tro? Hvilkendera auktoriteten är den bäst underrättade, och hvori ligger skillnaden? Ja, det har man aldrig fått veta och lär heller aldrig få veta. Det säkra är

att för den stora trossen å 8,500 vagnar ansågos *sex* trossbataljoner erbjuda tillräcklig personal. Då frågar jag, huru det är möjligt att för den tross, som trosskomitén ansåg vara tillräcklig, eller 3,400 vagnar, skulle behövas *lika många* trängbataljoner? Huru är det vidare möjligt att *fem* bataljoner skulle erfordras för den mobilisering, som vi i den närmaste framtiden kunna göra? Ingen kan öfvertyga mig om, att denna fråga är i det utredda skick, att Riksdagen kan eller bör skänka sitt bifall till anslaget.

Fast anslag till trängen.
(Forts.)

Jag vill icke följa Friherre von Kræmer i hans äfven denna gång lika så intressanta som hjertslitande skildringar i afseende på de olyckor, som bristen på lifsmedel och sjukvård i en armé kan medföra. Om Kammaren skulle vilja skänka mig samma uppmärksamhet, som honom, kunde jag regalera med tusentals berättelser, som vore ännu förskräckligare och mera upprörande, än dem, han kunnat åstadkomma. Men hvartill tjenar sådant? det har icke med saken att göra! Friherre von Kræmer har behagat sluta sitt anförande med det påståendet, att mina uppgifter om trossen vore fullt vederlagda. Jag har icke lemnat andra uppgifter, än dem trängkomitén meddelat. Har jag orätt, så har äfven trängkomitén orätt, men det tror jag icke han vill påstå.

Grefve Ehrensvärd: För min del kan jag icke förundra mig öfver att den siste ärade talaren här motsätter sig ett anslag till trängen. Det är i full konsekvens med hvad han förut sagt och gjort. Det är allmänt bekant eller åtminstone temligen känt, att det förslag, som framlades vid 1878 års riksdag inom Andra Kammaren, utarbetats af representanten på kalmarbänken, och i detta förslag fans icke någon träng. Förslaget undergick sedermera en omarbetning i det särskilda Utskott, som vid nämnda riksdag tillsattes, och bland de åtskilliga anmärkningar, som hos Riksdagen framställdes mot det afgifna förslaget till en allmän härorganisation för vårt land, var äfven den, att någon träng icke fans der och därför blef denna högst väsentliga sak tillagd. Att nu den ärade talaren i full konsekvens med sina föregående åsigter också motsätter sig det anslag, som här är i fråga för anskaffande af en träng, det finner jag alldeles i sin ordning, och jag har icke något att invända mot hvad han sagt förutom det, att han talat om fem trängbataljoner, då här icke är fråga om mer än *en* trängbataljon. Vid förra riksdagen beviljades anslag till en sådan. Det vill då synas mig, som det skulle vara inkonsekvent, för att icke begagna ett skarpare uttryck, att denna Riksdag icke skulle fortsätta med detta anslag. Måhända hade det varit klokare af Kongl. Maj:t, i fall Kongl. Maj:t förutsett det motstånd, som man arrangerat till denna riksdag, att Kongl. Maj:t med ens begärt, det anslaget till denna trängbataljon upptagits såsom ordinarie anslag, men, då Kongl. Maj:t visade den uppmärksamhet mot Riksdagen, att, då Kongl. Maj:t måste begära anslaget, han endast begärde det såsom extra-ordinarie anslag, finner jag för min del, att det skulle vara mindre höfligt af Riksdagen att året derefter afslå samma anslag och icke bevilja det, på sätt Kongl. Maj:t begärt, såsom ordinarie anslag. Vi kunna väl icke tänka oss, att vi skola kunna ordna vårt lands försvar, det må nu ordnas på det ena eller det andra sättet, utan att i detta försvar

*Fast anslag
till trängen.*
(Forts.)

ingår en träng. Om man vid förra riksdagen gjort en början med *en* trängbataljon, så vore det väl bra besynnerligt, om denna Riksdag och denna Kammare nu skulle taga tillbaka det anslag, som då beviljades, och säkert är att, om detta anslag nu afslås, så gå vi tillbaka till det gamla oeffterättighetstillståndet, då vi stodo alldeles utan träng.

I Utskottets betänkande återopas, att vi skulle hafva ett särdeles stort öfverflöd på läkare och sjukvårdssoldater. Jag tror icke att det finnes öfverflöd på läkare, och de, som hafva lefvat på landet, hafva varit i tillfälle erfarat, att det der är en ständig klagan deröfver, att det icke finnes tillräckligt med läkare. Om Kongl. Maj:t blefve satt i tillfälle att anställa flere militärläkare och dessa kunde komma den allmänna läkarevården på landet till godo, så tror jag icke att något ondt derigenom skulle ske. För min del kan jag icke vara med om att taga tillbaka ett anslag, som i fjor beviljats, och därför yrkar jag bifall till regeringens förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande punkt hemställt samt sedan på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

16 punkten.

Friherre Leijonhufvud: Sedan denna Kammare under punkten 12:o bifallit Kongl. Maj:ts förslag om ökadt anslag till fältartilleriet, så faller af sig sjelf, att Kammaren bör bifalla det tillskott i anslaget till värfvade garnisonstruppernas rekrytering och aföning, som här är beräknadt till 14,223 kronor. Jag anhåller således om bifall dertill.

Sedan öfverläggningen angående förevarande punkt härmed slutats och propositioner framstälts, först på bifall till Utskottets deri gjorda hemställan samt derefter på afslag å nämnda hemställan och bifall till hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagit, förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

17 punkten.

Mom. a).

Friherre Leijonhufvud: Med denna punkt är det samma förhållande som med den föregående. Den är beroende af det i punkten 12:o lemnade bifall till ökning i anslaget till artilleriet, och torde sålunda äfven dessa 3,840 kronor blifva af Kammaren beviljade.

Efter härmed slutad öfverläggning afslog Kammaren Utskottets i förevarande moment gjorda hemställan och biföll Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Mom. b).

Friherre Leijonhufvud: Jag anhåller, att denna punkt måtte blifva bifallen på sätt Kongl. Maj:t begärt. Det är fråga om anskaffande af åtta stambästar för att sapperne skola få lära sig rida och köra, hvilket de icke nu kunna få, men hvilket de måste kunna vid fältmarscher. Kostnaderna skulle endast ökas med 590 kronor enligt denna punkt och 3,000 sedermera enligt punkten 19, b. Jag anhåller alltså att Kongl. Maj:ts framställning i denna punkt måtte blifva bifallen.

Sedan öfverläggningen angående detta moment förklarats härmed slutad, afslog Kammaren Utskottets deri gjorda hemställan och biföll hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit.

18 punkten.

Friherre Leijonhufvud: Äfven denna punkt sammanhänger med punkten 12:o, och torde således Kongl. Maj:ts begäran härutinnan blifva bifallen.

Efter slutad öfverläggning härom afslog Kammaren hvad Utskottet i förevarande punkt hemställt och biföll Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

19 punkten.

Mom. a).

Friherre Leijonhufvud: Punkten sammanhänger med punkten 12:o, och torde Kongl. Maj:ts förslag härutinnan bifallas.

Sedan öfverläggningen om detta moment härmed slutats, afslog Kammaren Utskottets deri gjorda hemställan och biföll hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit.

Mom. b).

Friherre Leijonhufvud: Denna punkt sammanhänger med punkten 17:o, mom. b., och, sedan Kongl. Maj:ts framställning vid detta moment bifallits, torde Kongl. Maj:ts förslag äfven i denna punkt bifallas.

Efter slutad öfverläggning härom afslog Kammaren hvad Utskottet i detta moment hemställt och biföll Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

20 punkten.

Friherre Leijonhufvud: De i denna punkt äskade 7,000 kronor äro nödvändiga sedan punkten 12:o bifallits, och hemställer jag således om bifall till Kongl. Maj:ts förslag härutinnan.

Sedan öfverläggningen angående förevarande punkt ansetts härmed slutad, afslog Kammaren Utskottets deri gjorda hemställan och biföll hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagit.

21 punkten.

Bifölls.

*22 punkten.**Mom. a).*

Friherre Leijonhufvud: Sedan Kammaren bifallit den ifrågasatta förändringen af Svea artilleriregementes båda fotbatterier till åkande batterier, torde Kammaren äfven böra bevilja dessa 4,433 kronor, hvarom jag anhåller.

Efter slutad öfverläggning härom afslog Kammaren hvad Utskottet i förevarande moment hemställt och biföll Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Mom. b).

*Aflöningsstat
för artilleri-
och ingenjör-
högskolan,
m. m.*

Friherre von Kræmer: Detta moment har erhållit sin lydelse under förutsättning af bifall till Utskottets förslag i mom. a), men, sedan Kammaren i stället i denna del bifallit Kongl. Maj:ts förslag, är det nödigt göra en liten omredaktion af Utskottets förslag i nu föredragna mom. b). Saken är nemligen den, att dessa 5,500 kronor, som i momentet omnämnas, väl skulle minska anslaget till »försvarsverket till lands i allmänhet», men icke upphöra att utgå, ty de återfinnas sedermera under punkten 25 såsom motsvarande ökning i förslagsanslaget till inqvarteringskostnader; men det går det oaktadt icke an att, såsom i moment b) föreslås, afräkna deras hela belopp från slutsumman af anslaget »till försvarsverket till lands i allmänhet», det går icke an, säger jag, sedan Kammaren numera beviljat 4,433 kronor, som skulle erfordras för Svea artilleriregementes fotbatteriers ändrade organisation.

Medan jag nu har ordet, kan jag icke underlåta att, beträffande alla dessa punkter, genom hvilka löper såsom en röd tråd eller, för att begagna en för ämnet lämpligare bild, såsom en söndersprängande stubintråd, detta anslag till artilleriet, anmärka, att det skulle vara bra önskvärdt att, om en proposition af liknande innehåll ett annat år kommer till Riksdagen, då icke, såsom nu, i samma punkter sammanblandas en del af anslagen till artilleriet och en del af andra anslag. Detta försvårar alldeles otroligt behandlingen af propositionen och uppställningen af Utskottets betänkande, och kan till och med lätt föränleda obehagliga och kostsamma misstag. Om vi här skulle fastställa punkten b), skulle vi till exempel komma att minska det gemensamma anslaget mycket mer än som borde ske. Det vore önskligt, om det till en annan gång kunde ordnas så, att icke delar af olika anslag inblandades såsom disjecta membra under en och samma rubrik. För att emellertid förebygga någon olycka här, är det nödvändigt att, som sagdt, göra en omredaktion af mom. b). Det borde, enligt min tanke, lyda så: »att Riksdagen må, med godkännade af det här ofvan in-

tagna förslag till aflöningsstat för artilleri- och ingenjörhögskolan, ned-sätta de under anslaget för 'försvarsverket till lands i allmänhet' för skolan anvisade medel med 5,500 kronor, till följd hvaraf, och med iakttagande af den enligt mom. a) uppkommande förhöjning, reservationsanslaget för 'försvarsverket till lands i allmänhet' komme att från sitt nuvarande belopp, 2,156,416 kronor, minskas till 2,155,349 kronor», i stället för att det nu står 2,150,916 kronor. Det bör nemligen icke minskas med mer än skillnaden mellan 5,500 och 4,433 kronor. Det är till detta förslag jag anhåller om bifall.

*Aflöningsstat
för artilleri-
och ingenjör-
högskolan,
m. m.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen om förevarande moment ansetts härmed slutad, beslöt Kammaren, med bifall till Utskottets hemställan i momentets förra del till och med orden »5,500 kronor», att den derefter följande delen af momentet skulle erhålla denna lydelse: i följd hvaraf och med iakttagande af den enligt mom. a) uppkommande förhöjning reservationsanslaget för »försvarsverket till lands i allmänhet» i sin helhet komme att från sitt nuvarande belopp, 2,156,416 kronor, minskas till 2,155,349 kronor.

23 punkten.

Momm. a) och b).

Biföllos.

Mom. c).

Herr Statsrådet Friherre Tamm: Vid förlidet års riksdag begärde Riksdagen att samma lindring, som bereddes åt rusthållarne vid kavaleriet, äfven skulle lemnas åt rusthållarne vid det afsuttna kavalleriet eller berustade infanteriet och föreslog såsom vilkor för åtnjutande af dessa lindringar att de skulle erlägga en årlig afgift af 40 kronor för hvarje nummer. Kongl. Maj:t lät genom Arméförvaltningen verkställa en utredning öfver de kostnader dessa rusthållare skulle få vidkännas och kom derigenom till det resultat att, i stället för den af Riksdagen beräknade siffran af 40 kronor per rusthåll, steg verkliga kostnaden endast till 22 å 23 kronor.

*Om upphö-
rande af
besväret att
vid rusthålls-
infanteriet an-
skaffa och un-
derhålla vissa
persedlar.*

Stats-Utskottet har i år, utan att underkänna den således gjorda utredningen, förklarar att det anser en siffra af 20 kronor per rusthåll vara tillräcklig och i det afseendet fäst sig vid det belopp, som i sjelfva verket beräknas egentligen icke utgöra annat än *maximibeloppet*, hvilket visar sig af den utredning, som har blifvit lemnad och som återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 68—69. Der finnes först angifvet, hvilka kostnader som äro beräknade för de olika regementena, och om dessa säger Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet att de utgöra ett *maximibelopp*, men när vi sedan komma till den utredning, som af Arméförvaltningen blifvit gjord och som upptager en medelkostnad af 17 kronor 45 öre per nummer, då finnes icke kvar att den utgör ett *maximibelopp*. Till de 17 kronor 45 öre, hvartill beklädnads- och remtygspersedlarne skulle uppgå, kommer sedermera

Om upphö-
rande af
besväret att
vid rusthålls-
infanteriet an-
skaffa och un-
derhålla vissa
persedlar.
(Forts.)

kostnaden för beväpningen, som med nu gällande modell skulle utgöra 3 kronor 92 öre per nummer, men med ny modell 4 kronor 89 öre per nummer, samt slutligen en förvaltningskostnad af 50 öre per nummer. Med den gamla modellen skulle det således utgöra en sammanlagd afgift af 21 kronor 87 öre och med ny modell 22 kronor 84 öre. Då nu Stats-Utskottet har föreslagit en siffra af endast 20 kronor, skulle det komma att uppstå en brist i första fallet af 1 krona 87 öre, i andra fallet af 2 kronor 84 öre per nummer, hvilken på 3,000 nummer skulle utgöra i första fallet 5,610 kronor och i senare fallet 8,520 kronor. Denna brist kunde ju i och för sig icke vara af så stor betydelse, men då beklädnadsanslaget redan förut lemnar brist, så synes det icke vara lämpligt att åsamka detta anslag en ytterligare brist. Förhållandet är nemligen att under de senaste åren har af besparingarna fått användas ett belopp af cirka 100,000 kronor om året för anskaffande af kapotter till åtskilliga regementen. Det har af de beräkningar, som under den sista tiden äro gjorda, huruledes genom en lämplig anordning anslaget skulle bättre kunna räcka till, visat sig, att i allt fall en brist skulle komma att årligen uppstå, belöpande sig till omkring 20,000 kronor. Att då ytterligare tillskapa en brist af 6—9,000 kronor om året, kan ju icke vara lämpligt, ty, äfven om det kunde gå för sig några år, blir det sedan för Kongl. Maj:t omöjligt att verkställa de utbetalningar, som på detta anslag blifvit anvisade.

Jag hemställer, huruvida det icke vid sådant förhållande vore skäl att bifalla den framställning, Kongl. Maj:t har gjort, eller att denna ersättning måtte fastställas till 23 kronor årligen per nummer, och jag tillåter mig att begagna min rätt såsom ledamot af denna Kammare att dertill yrka bifall.

Friherre von Kræmer: Det är onekligen rätt, såsom den siste ärade talaren på statsrådsbänken sade, att om man grundar beräkningen på att det skall blifva en ny modell och tillägger ett bidrag för förvaltningskostnaden, kommer man upp till dessa 23 kronor, men i samma statsrådsprotokoll anföres äfven, att vid somliga af de ifrågasvarande regementena har denna kostnad icke ens uppgått till 20 kronor. Så till exempel utgör den vid Andra lifgrenadierregementet endast 19 kronor 88 öre, vid Smålands grenadierbataljon 19 kronor 93 öre och vid Vestgöta regemente blott 17 kronor 35 öre. Jag hemställer då, om det kan vara skäl att sätta den till så högt belopp som 23 kronor och derigenom möjligen riskera, att de regementen, vid hvilka det är en gammal erfarenhet att denna kostnad icke är så hög, vägra att ingå på denna uppgörelse, hvarigenom åtgärden skulle för somliga delar af rusthållsinfanteriet komma till stånd, vid andra icke. Jag tycker att det så mycket mindre kan vara skäl från regeringens sida att påyrka detta, som de här föredragna momenten a) och b) utan något motstånd gingo igenom så väl på afdelningen som i Utskottets plenum, och jag har all anledning att förmoda, att de äfven i Andra Kammaren nästan utan motstånd skola beviljas. Jag säger, att när det visat sig att det anslag, som i fjor lemnades till anskaffande och underhåll af beklädnads-, bevärnings-, remtygs- samt häst- och sadelmunderingspersedlar vid det berustade kavalleriet och det berustade

infanteriet varit otillräckligt, såsom redan då förutsades, så har den nu af Kongl. Maj:t begärda påökningen beviljats, och vidare beviljades till och med under mom. b) utan motstånd i Utskottet det extra anslag å 70,000 kronor, som af Kongl. Maj:t blifvit begärdt till uppsättande af nödiga reservpersedlar för rusthällskavalleriet, ehuru detta var något alldeles nytt, och som ej i fjor var ifrågasatt. Jag hemställer då, om den betänklighet, som Herr Statsrådet Tamm här framställt, att det skulle uppkomma en brist af 6—9,000 kronor på det nu förevarande anslaget, i fall ersättningssiffran sättes till 20 kronor, kan vara af beskaffenhet att man det allra minsta bör fästa sig dervid, och om det tvärtom icke finnes all anledning att förmoda att, om någon sådan brist skulle uppkomma, Kongl. Maj:t med största lätthet vid en blifvande riksdag skall kunna få den bristen ersatt. Då man således genom att drifva upp anslaget till den ojemna siffran af 23 kronor kan riskera hela anordningens genomförande, och då utan tvifvel den befarade bristen, om den uppkommer, skall blifva af Riksdagen ersatt, kan jag icke finna det vara skäl att motsätta sig Stats-Utskottets förslag i denna punkt, hvartill jag således får yrka bifall.

*Om upphö-
rande af
besväret att
vid rusthälls-
infanteriet an-
skaffa och un-
derhålla vissa
persedlar.*
(Forts.)

Friherre Leijonhufvud: Äfven jag har på Utskottsafdelningen icke motsatt mig detta förslag. Jag ansåg visserligen att det vore riktigare att bestämma ersättningen olika för olika regementen efter den kostnad, den der verkliga utgår, men då detta icke lät sig göra i Utskottet och man ansåg sig böra beräkna ersättningen efter den nuvarande minsta kostnaden, så ansåg jag detta vara af ringa betydhet. Jag trodde äfven att i tider, då man villigt bjuder på mycket betydligare lindringar åt rust- och rotehällaren, det ej var skäl tvista om en sådan i det hela obetydlig eftergift, och drog derföre ej i betänkande att bifalla förslaget, helst denna nedsättning är af beskaffenhet att icke alls skada armén. Jag tror dessutom, att om Kongl. Maj:t för ett sådant behof som detta framdeles begär en tillökning i beklädnadsanslaget, den säkerligen kommer att beviljas, i synnerhet som de två föregående punkterna icke heller kunna sägas vara rust- och rotehällarne till skada, utan tvärtom till fördel.

Jag har således icke motsatt mig denna nedsättning af anslaget till 20,000 kronor och hemställer, om icke regeringen kan låta sig dermed nöja. Det är sannerligen icke värdt att i våra tider knussla på 6,000 kronor.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande moment yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels, af Friherre Tamm, att Utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att beloppet 20 kronor höjdes till 23 kronor.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

24—30 punkterna.

Biföllos.

31 punkten.

Mom. a).

Bifölls.

Mom. b).

Fråga om
ändrade grun-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.

Herr Falk, Helmer: Det är icke utan förvåning jag af föreliggande moment funnit, att Stats-Utskottet har framlagt förslag i ett ämne, der icke någon Kongl. proposition föreligger och icke heller någon enskild motion. Utskottet har således här tagit initiativ i en fråga, som väl icke är någon statsregleringsfråga, utan snarare bör kunna anses såsom en principfråga. Man skulle möjligen kunna hysa tvekan om, huruvida detta ligger inom gränserna för Stats-Utskottets befogenhet. Jag vill emellertid icke i det afseendet tvista med Utskottet, utan skall gerna öfverlemna den frågans afgörande till personer, som med dylika frågor äro mera förtrogne än jag, och jag förklarar på förhand, att jag skall underordna mig deras omdöme.

Jag ber emellertid få yttra några ord om sjelfva saken. Utskottet synes hafva hemtat anledning till sin framställning i chefens för Landt-försvarsdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet den 12 Januari, som återfinnes i statsverkspropositionen sid. 57 och följande. Sedan Herr Departementschefen der för Kongl. Maj:t framställt vissa förändrade grunder för värfvade arméns organisation, yttrar han följande:

»Vid dessa förhållanden och då Eders Kongl. Maj:t beslutat att för 1885 års Riksdag framlägga förslag till ny värnpligtslag, hvars bestämmelser, på sätt förut blifvit antydt, måste i vissa afseenden ega inflytande på föreskrifterna rörande stamsoldaten och särskildt i fråga om hans tjenstetid, samt Eders Kongl. Maj:t derjemte, i enlighet med min här förut gjorda hemställan, torde vilja till Riksdagen framställa förslag om beviljande af nedel till uppsättande af fästnings- och positionsartilleri med organisation och tjenstgöringsförhållanden öfverensstämmande i allo med den af mig nu närmare utvecklade plan, synes mig att i afvaktan på afgörandet hos Riksdagen af nämnda två frågor Eders Kongl. Maj:t nu lämpligen borde låta anstå med fattande af *definitivt* beslut i det här föreliggande ämnet.»

Och på följande sida tillägger han:

»Det är derföre jag i underdånighet hemställer, det Eders Kongl. Maj:t täcktes redan nu i princip godkänna den af mig här förut utvecklade plan till ordnande af de värfvade garnisonerade truppernas tjenstgörings- och aflöningsförhållanden, men att dock tills vidare finge anstå med beslutande af föreskrifter i ämnet och bestämmande af den tidpunkt, från hvilken samma föreskrifter borde vid de garnisonerade trupperna efter hand vinna tillämpning.»

Kammarens ledamöter torde häraf finna, att departementschefen

endast och allenast hemställt, att Kongl. Maj:t ville i princip godkänna denna plan, men att han uttryckligen har anhållit, att det måtte få anstå med beslutande af föreskrifter i ämnet och bestämmande af den tidpunkt, från hvilken samma föreskrifter borde vinna tillämpning. Utskottet har emellertid icke ansett sig böra afvakta denna tidpunkt, utan Utskottet har ansett, att dessa grunder »böra vinna tillämpning, så snart och i så vidsträckt mån som förhållandena kunna medgifva». Såsom af den upplästa strofen af departementschefens yttrande framgår, är denna plan satt i samband med förslaget om ny värnpligtslag. Den är derjemte satt i samband med förslaget om uppsättande af fästnings- och positionsartilleri; men dessa båda frågor äro ännu icke af Riksdagen pröfvade och ännu mindre godkända, och om den viktigaste af dem, nemligen värnpligtslagen, är det en känd sak, att det står i vida fältet, huru dermed kan komma att gå. Då dertill kommer, att regeringen aldrig har begärt något yttrande af Utskottet i denna fråga, kan jag icke annat än finna det vara olämpligt att Riksdagen, genom en skrivelse i ämnet, går händelserna i förväg, och det riktiga måtte väl vara, att Riksdagen afvaktar den tidpunkt, då Kongl. Maj:t kan finna lämpligt att för Riksdagen framlägga förslag i ämnet, med hvilket förslag då antagligen äfven kommer att förenas nödiga förslag till omflyttning af de nu för värfvade armén anvisade ordinarie anslag, hvilka äro af beskaffenhet att böra förändras i öfverensstämmelse med den nya organisationens fordringar. På grund häraf och då jag icke kan finna annat än att skrivelsen är obehöflig, alldenstund den icke är af någon Kongl. Maj:ts proposition eller någon motion föranledd, samt den dessutom är af beskaffenhet att kunna leda till konsekvenser, hvilka nu ej kunna fullt öfverskådas, anhåller jag om afslag å det föredragna momentet.

Friherre Leijonhufvud: Jag har, såsom herrarne se af min reservation, varit af samma tanke som den siste ärade talaren. Jag har icke ansett det hvarken behöfligt eller önskligt att Riksdagen här skulle utöfva någon påtryckning på regeringen. Krigsministern har för Kongl. Maj:t uttalat sina åsikter om nya grunder för värfningen m. m. och Kongl. Maj:t har godkänt dessa grunder, men på samma gång sagt, att han icke nu vill framlägga något förslag derutinnan. Hurdana dessa grunder äro, finnes i statsrådsprotokollet utveckladt, och det kan ju vara mycket godt i dem. Jag hyser dock för min del vissa tvifvel om möjligheten att i praktiken tillämpa dem.

För mig är emellertid det hufvudsakliga skälet att jag icke vill utöfva något tryck på regeringen, och jag anser det derföre vara bäst, att denna punkt helt och hållet utgår.

Dessutom är det ju, sedan åtminstone denna Kammar har bifallit Kongl. Maj:ts förslag både om träng och om förändring af artilleriet, meningen att på dessa trupper tillämpa de nya principerna, så att man kan få se, i hvad mån de kunna utföras och vinna framgång. Många med mig hysa emellertid tvifvel om, huruvida de må kunna i praktiken tillämpas, ehuru de från teoretisk synpunkt synas lofva mycket godt.

Jag yrkar afslag på denna punkt.

Fråga om
ändrade grun-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.
(Forts.)

Fråga om
ändrade grun-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.

(Forts.)

Herr Statsrådet Friherre Tamm: Det är ingalunda min afsigt att taga till ordet för att yttra mig om lämpligheten af att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t från Riksdagen i förevarande ämne, men då reservanterna i den betänkandet vidfogade reservationen, der de framställt den äsigt, att det icke vore lämpligt att skrifva till Kongl. Maj:t och uttala sin mening i ett ämne, om hvilket Kongl. Maj:t icke begärt något yttrande af Riksdagen, hafva tillagt den slutmening, att »förslagets framgång syns något oviss», så torde det vara lämpligt att från regeringen uttalas något i detta afseende. Reservationen synes hafva utgått från motståndarne till 1883 års förslag. Hvarför skulle det då ligga i deras intresse, att någon skrifvelse i detta afseende icke kommer att aflåtas? Jo, möjligtvis därför att icke i det nuvarande tillståndet skulle komma att genomföras en förbättring, som skulle komma att försvaga deras ställning till frågan. Jag tillåter mig då att anföra, huruledes värfningen, såsom den af chefen för Landtförsvarsdepartementet här har blifvit föreslagen, skulle komma att innebära en alldeles bestämd fördel. Otvifvelaktigt skulle det gå ganska lätt för sig att med de medel, som här för ändamålet skulle komma att anvisas, erhålla folk, och icke blott hvad slags folk som helst, utan personer af fullt tillräcklig duglighet. Betalningen är nemligen föreslagen att utgöra ett betydligt högre belopp, än den för närvarande utgör. Vidare är den tid, för hvilken manskapet skulle anvärfvas, betydligt kortare, hvarigenom icke blott de sjelfve skulle få tillfälle att se, huruvida tjensten synes för dem medföra det behag, att de vilja fortsätta dermed, utan äfven befälet skulle kunna komma under fund med, huruvida hvar och en af manskapet vore till ändamålet fullt passande. Likaså erbjuder förslaget fördelar med afseende på rekapitulanterna. Det innehåller nemligen sådana vilkor, att rekapitulanter otvifvelaktigt skulle erhållas. De skulle för en månads tjenstgöring erhålla fullt ut lika stor betalning, som för närvarande garnisonstruppernas manskap erhålla för ett helt års tjenstgöring.

I öfrigt sammanhänger naturligtvis denna fråga allra närmast med genomförandet och antagandet af en ny beväringsslag, ty det blir först med antagandet af en ny beväringsslag som det föreslagna sättet för anvärfning och rekapitulation skulle komma till sin fulla nytta, alldenstund de för 2 år antagne sedan skulle komma att, med de kunskaper de i skolorna förvärfvat, kvarstå till 32 års ålder och således vid en mobilisering göra för armén den allra största nytta. Det är redan i statsrådsprotokollet påvisadt, hurusom i ekonomiskt afseende en fördel för staten skulle vinnas. För närvarande är det föreskrifvet, att ett visst antal af de värfvade trupperna få permitteras, men de kunna icke *åläggas* att taga permission, och det ligger i deras och deras kamraters intresse att permitteringen ej allt för långt utsträcker. Deremot skulle det enligt det sätt, som af Chefen för Landtförsvarsdepartementet nu är föreslaget att tillämpas, *åläggas* de tjenstgörande att taga permission, det vill säga så, att efter det att de under de 2 första åren genomgått skolorna, skulle de endast vara i tjenstgöring en månads tid, och till rekapitulanter skulle blott sådana af dem antagas, som visat sig fullt lämplige och förtjente och som under mellantiden kunnat förskaffa sig någon fast anställning. Det skulle kunna

hända att med bibehållande af de föreskrifter, som för närvarande äro gällande, det för ändamålet lemnade anslaget icke komme att blifva tillräckligt, och då skulle möjligen det förhållandet komma att återinträda, att vakanser finge lof att ställas på kompanierna, hvilket en gång förut har skett, men som icke kan anses lända till fördel för de trupper, der sådana vakanser hafva måst inrättas.

Vidare föreställer jag mig, att de, som år 1883 med mycken styrka särskildt framhöllo, huruledes den moraliska halten hos de garnisonerade trupperna för närvarande icke är så god, som man skulle önska, och som förutspådde, att moraliteten hos de trupper, som enligt 1883 års förslag skulle komma att anvärfvas, icke heller skulle blifva tillfredsställande, icke borde hafva anledning att motsätta sig det förslag, som nu har framkommit, ty det är ju gifvet, att moralen bevaras bättre i samma mån som full sysselsättning lemnas åt de värfvade soldaterna, och det är ett faktum, att bestraffningar äro ytterst sällsynta under den tid de garnisonerade soldaterna fortfarande äro kvar i skolorna.

Vid sådant förhållande hade det syntts lämpligt, att icke något motstånd hade blifvit uttaladt mot det förslag, som af chefen för Landtförsvarsdepartementet till Kongl. Maj:t har blifvit framställt, men med afseende på den föreslagna skrifvelsens lämplighet eller olämplighet har jag ingenting att anföra.

Friherre von Kræmer: Den förste ärade talaren i denna fråga yttrade något tvifvel om Stats-Utskottets befogenhet att framkomma med detta förslag. Mig synes, att motivet, hvarpå denna befogenhet grundar sig, är ganska tydligt angifvet i Utskottets betänkande. Jag skall emellertid försöka att göra det ännu ett grand tydligare. Enligt Riksdagsordningens 39 § åligger det Stats-Utskottet bland annat att föreslå ej mindre hvad till fyllande af statsverkets behof erfordras, *sedan nödiga indragningar och besparingar blifvit vidtagna* etc. När nu Kongl. Maj:ts proposition angående fjerde hufvudtiteln ordinarie anslag slutar med följande framställning: »Beträffande öfriga under fjerde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag föreslår Kongl. Maj:t icke någon ändring», så har Utskottet, till svar härpå, anført, att ej heller Utskottet, för närvarande, har att i dessa öfriga ordinarie anslag föreslå någon förändring; men då Utskottet genom det i bilagan till fjerde hufvudtiteln intagna chefens för Landtförsvarsdepartementets diktamen till statsrådsprotokollet finner, att en stor mängd ordinarie anslag skulle beröras af den i nämnda diktamen omförmälda nya anordningen af de garnisonerade truppernas anvärfning och tjenstgöring m. m., till exempel anslagen till Lifgardet till häst, till Svea och Andra lifgardena, till Kronprinsens husarregemente, till artilleriet, till värfvade garnisonstruppernas rekrytering och aföning, till fouragering, till mathållning, till försvarsverket till lands i allmänhet, med flera, samt att å dessa anslag, genom den nämnda nya anordningen, skulle kunna åstadkommas högst betydliga besparingar, uppgående till nära en half million årligen, så har Utskottet gjort nu föredragna framställning — och jag hemställer, om det icke legat inom Stats-Utskottets befogenhet, för att icke säga skyldighet, att sålunda omfatta detta till-

Fråga om
ändrade grun-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.
(Forts.)

Fråga om fälle att ställa sig till efterrättelse föreskriften i 39 § Riksdagsordningen, att söka åstadkomma besparingar.

ändrade grunder beträffande rekrytering m. m. vid de garnisonerade trupperna.

Friherre Leijonhufvud har mot den föredragna punkten anfört, att då nu i denna Kammare bifall lemnats till förslagen om artilleriet och trängen, har Kongl. Maj:t i allt fall der fått ett onråde att på nyuppsatta trupper tillämpa dessa nya användningsprinciper. Jag skulle helt och hållet instämt med honom deri, om det vore den minsta förhoppning om att dessa här i denna Kammare beviljade anslag skulle blifva Riksdagens beslut, möjligen med undantag af trängen, men att på blott dessa 240 trängsoldater tillämpa det nya användningssystemet torde litet eller intet betyda. I vida större skala borde försöket göras, om det skulle anses i någon mån bevisande.

(Forts.)

Mine herrar! Vid den stora debatten 1883, då, såsom en talare en gång yttrade, den egentliga kärnpunkten i denna Kammare alltid var den föreslagna stammens organisation, fick man alltid från den ena sidan höra, att den på det nya sättet användvade stammen, enligt hvilket rekryterna egentligen blott skulle tjänstgöra under 2 år och sedermera blott hafva 30 dagars repetitionsöfning årligen, skulle blifva en utmärkt stam, under det att man från andra sidan lika ifrigt påstod, att derigenom blott skulle skapas en opålitlig stam af unga soldater, utan nödig hållning, att man kanske icke ens skulle kunna få några soldater på sådana vilkor, och att de i moraliskt hänseende skulle komma att föga skilja sig från de nuvarande värfvade trupperna. Är det då skäl att lemna en så viktig fråga fortfarande i det obestämda, fortfarande öppen för dessa, icke af någon erfarenhet bestyrkta, motsatta påståenden, å ena sidan att den på det sättet konstruerade stammen skulle blifva förträfflig, å andra sidan att den kanske icke skulle alls kunna erhållas, eller, i bästa fall, ej bli annorlunda än de nuvarande värfvade trupperna?

Det finnes ett engelskt uttryck som heter *fair play*, och det synes mig just vara *fair play* att till kommande tider, då ett allmänt arméorganisationsförslag kan återkomma, få praktiskt undangjord den frågan, om den 1883 föreslagna stammen verkligen skulle blifva så mycket bättre, som man påstått, eller om motståndarne hafva rätt i att den icke skulle blifva bra. Detta kan endast genom ett praktiskt försök och genom ett försök i temligen stor skala utrönas. När man då har lyckan att hafva en krigsminister, som älskar denna tanke och som således kommer att verkställa den med det nit och den kraft, som fordras för att med framgång drifva ett så nytt försök, så synes mig att ingendera sidan, hvarken anhängarne eller motståndarne till 1883 års förslag, hafva rätt att motsätta sig ett sådant förslag som det i denna skrifvelse åberopade, utan att man bör söka få utrönt, om en sådan stam kan fås eller icke och om den blir bättre eller sämre än den nuvarande, så att man finge veta, om man kan lemna ifrån sig den gamla. Skulle försöket visa, att denna nya stam verkligen håller hvad den lofvat, skall jag för min del gerna låta en stor del af mina år 1883 uttalade betänkligheter falla. Men skulle åter dessa betänkligheter visa sig väl grundade, så undrar jag, om man icke skall känna sig tillfredsstäld öfver, att icke hafva kastat bort hvad man har, innan man fått något annat och bättre i stället? Må derfore

dess stora förslags öde i en framtid blifva hvilket som helst, kan jag dock icke förstå, att någon skall hafva skäl att motsätta sig att den tvistigaste punkten en gång blir praktiskt belyst, nemligen huru vida den nya stammen kan åstadkommas eller icke, samt huru vida den blir god eller icke. Det är detta försök som kunde göras, om bifall nu lemnades till Stats-Utskottets förevarande förslag. Utan tvifvel skulle Kongl. Maj:t kunna vidtaga denna åtgärd ensam, men jag hemställer, huru vida icke till genomförande af en sådan reform rätteligen och allt för väl behöfvast Riksdagens stöd och medverkan.

Jag uppfattar och respekterar på det högsta de betänkligheter, som vederbörande corpschefer kunna hysa mot denna reform. De hafva sina trupper i ett tillfredsställande skick och de vilja därför icke låta dem blifva föremål för experiment. Men genom denna deras om ock berättigade farhåga försvåras försöket i hög grad, och sannerligen tror jag icke att det behöfvast Riksdagens understöd, om reformen skall kunna genomföras. Då således Stats-Utskottet ansett, att besparingar här kunna göras, och då det är Stats-Utskottets rätt att granska äfven andra anslag än sådana, som äro särskildt vidrörda i en Kongl. proposition eller enskild motion, kan jag för min del icke finna annat, än att Stats-Utskottet varit i sin fulla rätt och uppfyllt sin skyldighet, då det afgifvit förevarande förslag, samt att det är af vigt att få saken klargjord, hvilket skulle kunna ske genom bifall till den här föredragna punkten.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Friherre von Essen, Fredrik: Jag har icke förut under denna hufvudtitel besvärat Kammaren med något yttrande, enär det förefallit mig såsom om hvarje fråga skulle komma att gå i den rigtning, jag önskade. Så hafva de också gjort; Kammaren har beslutat i dessa punkter så, som jag skulle önskat.

Hade jag deltagit i Stats-Utskottets förhandlingar, skulle jag hafva tillhört Första Kammarens reservanter; men då jag vid behandlingen i Utskottet var frånvarande, ber jag få anmäla, att jag i dessa fall har hyllat samma mening som flertalet af reservanterna från Första Kammaren i dessa punkter, i hvad de skilja sig från den Kongl. propositionen.

Hvad särskildt beträffar denna punkt, har den gifvit mig anledning begära ordet, därför att det synts mig, som om Kammaren, må hända till följd af några ledamöters från Första Kammaren reservation, i detta fall komme att hafva en olika tanke mot den, som Stats-Utskottets majoritet här har framställt. För min del, ehuru jag inom Utskottet icke heller i denna punkt deltagit, hyllar jag till fullo den åsigt, som här blifvit framlagd, och den siste talaren har så fullständigt vederlagt de skäl, som af föregående talare mot densamma anförts, att jag icke behöfver å nyo anföra de skäl, som berättiga Stats-Utskottet att göra den framställning, som här föreligger. Icke en utan flera gånger har Kammaren varit i tillfälle att gilla sådana skrivelseförslag, som af Stats-Utskottet blifvit framställda i ämnen, som nära berört anslagsfrågor, hvilka hafva kommit under Stats-Utskottets behandling. Således, och med afseende på rättigheten att

*Fråga om
ändrade grun-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.*
(Forts.)

Fråga om ändrade grunder beträffande rekrytering m. m. vid de garnisonerade trupperna.

(Forts.)

framställa ett dylikt förslag torde det icke kunna bestridas, att man redan gillat de många föregående prejudikat, som förekommit; och lika litet som det kan förnekas Stats-Utskottet, kan det förnekas Kam-maren att aflåta en så beskaffad skrifvelse.

Hvad åter beträffar sjelfva saken, har flertalet af Stats-Utskottets ledamöter med glädje omfattat den tanke, som af krigsministern i statsrådsprotokollet framhållits med afseende på den föreslagna organisationen af garnisonstrupperna, och det af många skäl. Såsom en föregående talare omnämnt, har man trott sig deri finna en anledning till att alla åsichter skulle kunna förenas, hvarigenom det skulle vara gagneligt att få se ett försök i mindre skala utfördt med det, som inför Kongl. Maj:t varit föreslaget och af Riksdagen år 1883 temligen nära antaget. Att ett sådant försök komme att utfalla bättre i detta afseende, än om det tillämpades på en gång för hela armén, måste väl hvar och en medgifva, som har hyst betänkligheter i afseende på 1883 års förslag, just därför att den omfattning, försöket inom hela armén skulle få, utgjorde en ganska stor stötesten, hvilken, då antalet förminskades, skulle vara försvunnen. Det har nämnts både inom pressen och representationen, att bland den värfvade truppen finnas många soldater, som, då de lemna tjensten, hafva den utbildning, som skulle göra dem dugliga till många värf i allmänhetens tjänst, men att de till följd af sitt ringa värde i moraliskt afseende icke hafva lätt att blifva använde i enskild tjänst. Om den anmärkningen varit berättigad eller icke, derpå vill jag icke inlåta mig, men säkert är, att den varit temligen allmänt rädande; och om det har varit något befogadt klander i afseende å moralen hos de värfvade trupperna, skall man säkerligen komma att finna, att med kortare tjänstgöringstid och mer ansträngande öfning, som skulle förekomma enligt det förslag, som här föreligger, i detta afseende en betydlig fördel skulle kunna vinnas, och att man kunde härigenom vinna framsteg till det bättre. Säkert är också, att man genom detta försök skulle kunna vinna ett exempel, som skulle blifva fördelaktigt och gynnsamt för antagande af en annan anordning i en kommande tid med arméns organisation, då just det största hindret hittills mot en sådan anordning har mött derutinnan, att moraliteten nu skulle vara sådan, att allmänheten icke velat lemna sina söner till soldater vid värfvade regementen.

Med anledning af hvad som här af föregående talare blifvit an-fördt och hvad jag tillåtit mig tillägga, anhåller jag att få yrka bifall till den af Stats-Utskottet föreslagna skrifvelsen.

Herr vice Talmannen: Då den högt ärade talaren på statsråds-bänken behagat yttra, att reservationen mot den föreslagna skrifvelsen utginge från motsändarne till 1883 års förslag, och att de motsatte sig de förbättringar i det nuvarande försvaret, som skulle försvaga deras ställning, ber jag att så väl för min egen räkning som, efter hvad jag tror, också för deras, få förklara, att vi aldrig motsatt oss hvad som efter vår öfvertygelse inneburit en förbättring i det nuvarande försvaret, och att den loyauté, med hvilken vi, oaktadt vi från regeringen år efter år sett vår uppfattning icke vinna understöd, röstat för och understödt nästan hvarje anslag, som gått ut på att för-

stärka och förbättra försvaret, borde vara tillräcklig för att fritaga oss från en sådan uppfattning af våra handlingar.

Hvad den nu förevarande skrifvelsen beträffar, synes den mig först och främst vara i ovanligt hög grad öfverflödig. Den innefattar en anställning, att Kongl. Maj:t måtte »vid dispositionen af de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel taga under öfvervägande, huru vida icke de af statsrådet och chefen för Landtförsvarsdepartementet i statsrådsprotokollet den 12 Januari 1885 angifna förändrade grunder i fråga om rekrytering, tjänstetid, aflöning, utbildning m. m. vid de garnisonerade trupperna må böra vinna tillämpning så snart och i så vidsträckt mån, som förhållandena kunna medgifva».

Efter min uppfattning innebär det nära nog förolämpning att bedja Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, hvad hans statsråd och chef för Landtförsvarsdepartementet underställt honom. Jag föreställer mig för min del, att en sådan framställning från Riksdagens sida är mer än vanligt öfverflödig, och om äfven Riksdagen eljest ofta plägar besvara Kongl. Maj:t med skrivelser, som äro onödiga, tror jag knappt att det kan finnas något fall, då Riksdagen förut anhållit, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande hvad hans egne rådgifvare underställt honom.

Efter min tanke är skrifvelsen vidare olämplig, och det helt enkelt därför, att Riksdagen derigenom ikläder sig ett ansvar för en åtgärd, hvilken det beror på Kongl. Maj:t att vidtaga utan Riksdagens medverkan och i afseende hvarpå ej heller hvarken Kongl. Maj:t eller någon af regeringens medlemmar ifrågasatt någon medverkan af Riksdagen. Det kan ej heller vara välbetänkt, att Riksdagen derigenom söker att påskynda och framtinga en åtgärd, i afseende på hvilken just Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet i sitt yttrande till statsrådsprotokollet mycket försigtigt utlätit sig och som han kan företaga med hela den varsamhet, som ämnet kräfver, om icke Riksdagen lägger sig i saken utan öfverlemnar denna rena organisationsfråga åt den, som det åligger att pröfva densamma, och den, som bäst är i tillfälle att bedöma om den grad, den mån, i hvilken den bör tillämpas.

För min del anhåller jag om afslag på skrifvelseförslaget.

Detta anförande mottogs med talrika bifallsrop.

Friherre Leijonhufvud: Herr Statsrådet midt emot mig yttrade, när han började sitt tal, att denna reservation utgick från motståndarne till 1883 års förslag. Reservationen är uppsatt af mig, och den andre reservanten har instämt med mig, men jag försäkrar Herr Statsrådet, att det icke är i egenskap af motståndare till 1883 års förslag, som jag har skrivit denna reservation, och jag skulle bra mycket hellre hafva sett, att en sådan insinuation icke framkommit från statsrådsbänken, ty den är icke grundad.

Jag har tillåtit mig säga, att jag anser förslagets framgång något oviss, och jag ämnar icke förneka det, äfven om jag blir officiellt tillfrågad derom, hvilket jag icke blifvit. Jag har undersökt systemet. Jag talar nu icke om truppens moraliska halt, utan jag talar om den ekonomiska sidan i förslaget. Jag känner de fördelar, som bjudas, och

Fråga om
ändrade grun-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.

(Forts.)

de beräkningsgrunder, som äro lagda för förslaget, och jag har för Utskottet uttryckt den åsigt jag kommit till, att utgången är oviss. Jag har rådgjort med andra chefer för värfvade regementen, och de hafva sagt detsamma som jag, fastän de hafva begagnat ett starkare uttryck; de hafva sagt: »det går inte». Skälet härtill är, att detta förslag är anlagdt på 2 års första kapitulation och 6 års medeltjenstgöringstid, och detta går icke äfven enligt min uppfattning. Det går möjligen, hvad den första värfningen beträffar och kanske äfven vid den andra, men det går icke för 6 år. Vi se, huru förhållandet är för närvarande. Ej en man bland tio rekapitulerar! Man erbjuder i nya förslaget 80 kronor om året för rekapitulanter. Det är visserligen mycket, men den värfvade soldaten är kinkig i många hänseenden. Han vill ha det bra efter sitt tycke, och tycket är ej alltid förståndigt hos 20 års pojkar, och är det något i tjensten eller i kasernlifvet som misshagar, så afgår han så snart han kan, om ej arbetstillfällena äro allt för ringa. Skulle vi börja att kläda våra värfvade soldater så tarfligt, som det sker i Tyskland, då skulle det heta, att de gingo klädda i kronans *trasor*, och om vi gafvo dem samma slags mat, skulle de minsann icke tycka om den heller. Så är der en hel mängd andra saker i fråga om kasernerna och vistelsen der, som de få lof att underkasta sig, men som ej stämmer samman med tidens frihetsanspråk. Så länge mannen står under sitt befäl, har man honom nog i sin hand, men då kapitulationen är uttjent, vill han ej förnya sin förbindelse, utan föredrager hellre friheten — äfven om den bjuder på magrare dagar. Först den verkliga nöden tvingar honom åter till att taga värfning, och någon nöd känner han ej den dag, då han lemnar kasernen efter sin första tjenstetids utgång. De, som anvärfvas första gången, äro unga pojkar, 18- å 19-åringar, och således äro de 20 å 21 år då rekapitulation första gången ifrågakommer. Penningar värdera de då föga, om de ej lemnas dem kontant i handen, och sker det, så förstöra de dem hastigt och lustigt. Framtidstankar hafva de föga. Rekapitulationen är redan nu så liten, att vid t. ex. pontonierbataljonen 1884, mot 128 afgångne utan att rekapitulera, hafva endast 9 afgått efter rekapitulation, och mot 81 anvärfvade hafva endast 16 rekapitulerat, deraf en del korporaler. Medeltjenstetiden uppgår ej till 4 år, och nu skall denna upprivas till 6 års medeltjenstetid, och ändock får icke tagas annat än verkligen dugligt folk! — det går inte. Det är dessa betänkligheter, som gjort, att jag ansett och anser mig berättigad att säga, att utgången är oviss. Att, då så är, vilja utöfva ett tryck på regeringen för att få i verket satt ett förslag, hvars utgång är oviss, anser jag i hög grad orätt.

Jag har äfven låtit uppgöra förslag för den trupp, hvars chef jag är, för att se, huru tjensten skulle slå ut. Skolorna taga bort nästan allt folket, och med mindre folket öfveranstänges, blir det omöjligt att bredvid den öfriga tjenstgöringen lemna det manskap, som dagligen erfordras till vaktgöring, ordonnanstjenst och handräckning inom kasernen. De fortifikationstrupper, som äro förlagda här i Stockholm, slippa, antager jag, vakttjenstgöring utom kasernen, då denna lär komma att bestridas af gardesregementena, och jag hoppas att äfven handräckningar utom kasernen, till garnisonssjukhuset, bageriet m. m.,

upphöra, men på Karlsborg slippa de nog icke ifrån vakttjensten. Slutsatsen af undersökningen blef, att om tjenstens alla delar, med köks- och stalltjenst m. m., skola kunna nöjaktigt skötas, så blifva skolorna alldeles sönderryckta och ur stånd att lemna det resultat man påräknar.

Jag väntar mig den invändning, att enligt nya förslaget lika mycket manskap blir i ständig tjenstgöring vid fortifikationstrupperna, som enligt beräkningen i underhållsstaten nu skola finnas inne. Men det är att beakta, att dessa beräkningar hafva blifvit uppgjorda utan att afseende fästs vid tjenstgöringen och öfningarna, och de hafva aldrig blifvit tillämpade och kunna aldrig tillämpas, ty halfva styrkan har aldrig kunnat permitteras på en gång. Jag har för Kongl. Maj:t påvisat, att det en gång har varit förhastadt medgifvet såsom möjligt af en bataljonschef, och jag måste mot detta inlägga min reservation, så snart jag återtog chefskapet för corpsen.

Jag tror icke heller, att vi kunna få tillräckligt underbefäl efter 2 år. De anvärfvade äro då ännu för mycket pojkar. De äro i allmänhet då vid 20 à 21 års ålder. Huru många af dem duga då till underbefäl? Man har haft dem för kort tid för att veta hvad de duga till och för att de sjelfva skola fått nog stadga för att föra befäl öfver jemnåriga kamrater. Man får lof att hafva dem i tjenst längre, för att befälet skall lära känna, hurudana de äro, och de sjelfva blifva lämpliga till underbefäl.

Allt detta gör, att jag anser utgången oviss, enligt min subjektiva uppfattning, och således ej önskar någon sådan skrifvelse som den ifrågavarande.

Herr Falk, Helmer: Jag begärde ordet egentligen med anledning af de ord, som Herr Statsrådet Tamm yttrade, hvilka, om och hufvudsakligen rigtade mot reservanterna, likväl, då jag uppräddt emot det föreliggande skrifvelseförslaget, äfven kunna anses vara vända mot mig.

Jag skall då bedja få erinra, att jag icke med ett enda ord berört sjelfva organisationsfrågan utan endast framhållit obefogenheten af denna skrifvelse från Riksdagen i en sak, som Kongl. Maj:t aldrig begärt Riksdagens yttrande om.

Herr Statsrådet inlät sig äfven på frågan om den förändrade organisation af värfvade armén, hvilken är i departementschefens af mig berörda anförande till statsrådsprotokollet omförmäld. Jag anser mig emellertid icke böra ingå på den frågan, emedan detta skulle föra mig till en i mitt tycke synnerligen olämplig kritik af ett förslag, som för närvarande icke alls föreligger; en kritik, som jag ej vill inlåta mig på.

Från ett par ledamöter af Stats-Utskottet har blifvit erinradt, att det verkligen varit af Stats-Utskottet befogadt att framkomma med denna skrifvelse. Jag har redan sagt, att jag på förhand skulle underkasta mig deras domslut, som känna den saken bättre än jag; men då det såsom skäl för Utskottets förslag anförts, att de besparingar, som kunde uppstå genom tillämpning på värfvade armén af de grundläggande departementschefen i sitt anförande till statsrådsprotokollet framlagt, skulle kunna tagas i anspråk för statsregleringen, får jag erinra,

*Fråga om
ändrade grun-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.*

(Forts.)

Fråga om ändrade grunder beträffande rekryteringen m. m. vid de garnisonerade trupperna.

att storleken af dessa besparingar icke kan blifva före riksdagens afslutande känd, och att de, under sådant förhållande, skulle kunna tagas i anspråk för 1886 års statsreglering, tillåter jag mig på det högsta betvifla.

(Forts.)

Herr Casparsson: Då jag anmält min reservation mot den föreslagna skrifvelsen, har det skett hufvudsakligen af det skäl, att jag anser denna skrifvelse vara från Riksdagens sida fullkomligt opåkallad och öfverflödig. Men äfven beträffande den militära delen har jag ansett mig kunna instämma i det yttrande, som af en framstående fackman i Stats-Utskottet blifvit afgifvet. Då man läser departementschefens anförande till statsrådsprotokollet, kan man icke få annat intryck, än att det är att anse som en privat affär mellan Kongl. Maj:t och hans rådgifvare. Skulle det åter vara en försöksballong, tror jag det är klokast af Riksdagen att icke befatta sig med densamma.

Från statsrådsbänken har blifvit uttaladt, att det skulle vara motståndarne till 1883 års förslag, som skulle vara emot förslaget. Såsom redan blifvit antydt är denna kombination fullkomligt oriktig. Vi hafva nyss hört en af motståndarne till 1883 års förslag på det varmaste förorda skrifvelsen, och å andra sidan motsatte sig inom Utskottet en af de ifrigaste anhängarne till 1883 års förslag skrifvelsen af det skäl, att han ansåg försöket vara vanskligt. Vore man nemligen säker om att kunna få *nyuppsatta* trupper och på dem kunna försöka de nya grunderna, kunde försöket blifva upplysande, men då anslaget till dessa truppers uppsättande står i vida fältet, tror jag det vara just ur den synpunkten oklokt att göra försök med de gamla garnisonstrupperna, ty man låter icke nytt vin på gamla flaskor, och ur samma synpunkt borde äfven vännerna till 1883 års förslag besinna sig vid att göra ett sådant uttalande.

Det är af dessa orsaker jag motsatt mig skrifvelseförslaget, på hvilket jag anhåller om afslag.

Herr Törneblad: Det torde i närvarande stund vara fåfångt att för sig söka dölja, att denna fråga har något större dimensioner, än den från början tycktes hafva.

Det må vara fullt sant, att motståndarne till den ifrågavarande skrifvelsen icke hafva utgått från någon medveten tanke på att återkalla dagarne från 1883, men bakom detta ligger dock något sådant, det tror jag vara något, som samtliga ledamöter i Kammaren liksom känna inom sig, äfven om icke någon yttrat det.

Det har sagts, att skrifvelsen skulle vara öfverflödig och olämplig. Öfverflödig? Denna diskussion visar, att skrifvelsen icke är öfverflödig; ty om än Kongl. Maj:t i förevarande fall är fullkomligt oförhindrad att vidtaga den åtgärd, som på honom ankommer, hvilket jag är den förste att erkänna, är det dock en betydlig olikhet härutinnan, om man ser att skiljaktiga meningar i frågan hafva framträdtt med ganska stor pondus och om man fäster vikt vid de auktoriteter, som hafva yttrat sig. I sådant fall skulle det visst icke vara så fullkomligt öfverflödigt för Kongl. Maj:t att erhålla något stöd från Riksdagens sida.

Att det från Stats-Utskottets ståndpunkt skulle vara obefogadt att framkomma med detta skrifvelseförslag kan så mycket mindre påstås, som det bestämmande härvid uppenbarligen varit, att Stats-Utskottet tänkt sig, att det skulle kunna leda till framtida besparingar i budgeten. Är detta icke afgjordt eller säkert, så är det dock ett försök att göra, och skrifvelsen är föreslagen i en sådan form, att pröfningsrätten i alla hänseenden kommer att ligga hos Kongl. Maj:t, som bäst är i tillfälle att bedöma, huru vida besparingarna skola kunna sättas i verket, såsom man har tänkt sig, eller icke; och jag är nog lycklig att i detta afseende kunna instämma med den ärade vice Talmannen, som särskildt framhållit, att, då chefen för Landtförsvarsdepartementet skulle vara den, som i detta fall egentligen ensam hade den nödiga sakkunskapen, det är att hoppas, att, om Riksdagen ingår med en dylik skrifvelse, denna sakkunskap skall komma till sin fulla rätt vid pröfningen af ärendet och af det möjliga i verkställandet af hvad Riksdagen har begärt, på ett så varsamt sätt, som naturligtvis den sakkunnige alltid kommer att följa i dylikt fall, och på ett så varsamt sätt, som i öfrigt sjelfva skrifvelseförslaget på det allra bestämdaste framhåller.

Att skrifvelsen skulle vara olämplig torde redan genom hvad jag nyss haft äran yttra vara till en del vederlagdt, om nemligen de olika meningar, som under diskussionen hafva yppat sig, annars skulle kunna utgöra något slags hämsko på den villighet, som regeringen för öfrigt och utan denna diskussion har visat att anställa ett försök.

Det har också särskildt i Stats-Utskottets motivering blifvit framhållet en fördel af det ifrågavarande skrifvelseförslaget, nemligen att det skulle kunna föranleda en större tillgång vid krigstillfälle på öfvadt manskap.

Det skulle taga sig något egendomligt ut, om Första Kammaren, som — deri instämmer jag med Herr vice Talmannen — alltid med den största loyauté och beredvillighet velat främja alla förbättringar äfven i det nuvarande och aldrig undandragit sig att slå nytt vin på gamla flaskor, nu, då här framstälts ett försök att i någon mån afhjelpa svårigheterna med det nuvarande försvaret, nemligen särskildt den svårigheten, att armén icke kunnat tillräckligt svälla ut, skulle motsätta sig detta förslag må hända med en dunkel aning om, att det försöket skulle, om det lyckades, kunna innebära en fara för något, som man med all ifver vill skydda.

Jag tror således, att, så som frågan nu står, det vore politiskt klokt att antaga skrifvelseförslaget, och att en vägran till detsamma skulle ytterligare försvåra den redan förut nog betänkliga ställningen, som visat sig på fjerde hufvudtiteln och i afseende på hvilken jag visserligen icke vill lägga sten på börda genom att hänvisa till de beslut, som vid föregående tillfällen fattats.

Jag anhåller att få yrka bifall till Stats-Utskottets skrifvelseförslag.

Friherre Klinckowström: Jag hade från början ämnat att i denna fråga utan vidare sluta mig till deras åsigt, som uttalat sig för afslag å Stats-Utskottets förslag. Men sedan dess har en af Konungens rådgifvare från statsrådsbanken lofprisat detta förslag i dess detaljer, och då kan jag icke underlåta att något ingå i desamma. Jag vill

*Fråga om
ändrade grun-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.*
(Forts.)

Fråga om dock förut fästa uppmärksamheten derpå, att Kongl. Maj:t har i den ändrade grunden så kallade klämman till det statsrådsprotokoll, der detta förslag förder beträffande rekryteringen kommer, eller det beslut, hvarigenom protokollet blifvit godkändt, ytt-
m. m. vid de rat följande:

garnisonerade

trupperna.

(Forts.)

»Hvad chefen för Landtförvarsdepartementet sålunda i afseende å regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, äfvensom i öfrigt, yttrat, tillstyrkt och hemställt täcktes Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkande af Statsrådets öfrige ledamöter, i nåder bifalla och gilla, med befallning tillika att utdrag af detta protokoll skulle till Finansdepartementet öfverlemnas till ledning vid författandet af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.»

Går man till Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof, så återfinner man på intet ställe en hemställan till Riksdagen rörande denna fråga. Stats-Utskottet har likvisst, jag vet icke af hvilken anledning, helt beskäftigt tagit upp frågan, och en Stats-Utskottets ledamot har till och med sagt, att Utskottet gjort sin skyldighet, då det behandlat denna fråga så som det gjort.

Ja, sådan kan egenkärleken vara, men jag hemställer till herrarne, som läst noggrant igenom hvad chefen för Landtförvarsdepartementet säger på sid. 45—57 i denna viktiga sak, huru vida man kan kalla det utredning af Stats-Utskottet att på 8, säger 8, rader behandla en så högviktig fråga, ty detta förslag är, mine herrar, det mest vidtgående, men, jag vågar ock tillägga, det svagaste, som chefen för vårt Landtförvarsdepartement nu har framlagt. Det är också högst viktigt, att Riksdagen icke blandar sig i denna fråga, som endast bör afgöras, så vidt det kan ske, af Kongl. Maj:t. Ty om Riksdagen blandar sig i frågan, så kommer Riksdagen ovilkorligen att ett följande år få bidra med lärpenningar för deena sin godtrogenhet. Departementschefen har visserligen låtit påskina en besparing å beklädnads- och underhållskostnad af 715,411 kronor 75 öre om året mot en ökad rekryterings- och aflöningskostnad af 221,583 kronor. Ja, den senare utgiften kommer nog riktigt att erfordras, kanske till än högre belopp; men hvad de 715,411 kronorna beträffar, så tviflar jag mycket på, att denna besparing skall blifva så stor. Jag inser nog mycket väl, att departementschefen har velat lägga ut en krok med lockbete för Riksdagen. Han förespeglade Riksdagen denna stora besparing för att Riksdagen skulle medgifva det stora anslag, han fordrat för diverse utgifter. Men här kan hvar och en döma, huru vida det är möjligt, att den corps, som han på det viset ämnar anvärfva, kan blifva sådan, som han förespeglat. Rörande antagandet säger departementschefen på 54:de sidan, att för att antagas till stamrekryt fordras att åtnjuta medborgerligt förtroende. Det är enda villkoret, om jag frånser det att vara till kristjenst duglig samt åldersbestämmelsen. Men det kan icke vara någon obekant, att det finnes stora brottslingar, som aldrig hafva kunnat dömas förlustiga medborgerligt förtroende. Jag tror alltså, att rekryteringen af dessa trupper kommer att ske på Långholmen, der manskapet kan fås för bästa pris. Tjenstetiden skall vid det första aftalet bestämmas till 2 år och kan sedermera förlängas på

1, 2 eller högst 3 år. Den obefordrade får icke kvarstå i tjänst längre än in på det trettondeförsta året. Utom det olämpliga i att efter så kort tid afskeda manskap, som visat sig dugligt, vill jag också anmärka något, som enligt mitt förmenande är grymt, nemligen att genom denna föreskrift utstrykes möjligheten för de garnisonerade trupperna att erhålla pension, eller också skola de pensioneras från och med det 6:e tjänste- och 32:a lefnadsåret, och då blir det en betydlig ökning i kostnaderna. Såsom departementschefen sagt, fordras nu 20 tjänstår och 40 lefnadsår för erhållande af pension. Hvarför nu denna korta tid utaf 5 år att kvarstå i tjänsten, eller upp till 6 år för 15 procent af nummerstyrkan, blifvit föreslagen, det vet jag väl; det är därför, att man skulle få en större omsättning vid trupperna och åter träffa sina gamla utjugade soldater i 11:te eller 12:te årsklassen af beväringen, derest den föreslagna beväringsslagen antages. Derför säger och departementschefen, att intill dess ber han Kongl. Maj:t att icke fatta i denna fråga något definitivt beslut. Utom det att jag tviflar mycket på, att denna beväringsslag, i den form Kongl. Maj:t har föreslagit den, kommer att af Riksdagen bifallas, så torde det i allt fall vara skäl att vänta till dess sådant skett. Det har också departementschefen begärt, att Kongl. Maj:t ville vänta till dess så väl beväringsslagen som frågan om fästnings- och positionsartilleriet blifvit afgjord.

Hela den princip, som ligger till grund för dessa departementschefens rekryterings- och öfriga förslag, den är förkastlig:

emedan den tvingar soldaterna att efter endast 2 års tjänstgöring blifva så godt som dag- eller lösdrifvare;

emedan den ej rätt skulle vårda sig om att behålla äldre soldater med full kraft för krigets pröfningar och mödor;

emedan de förespeglade besparingarna torde blifva ovissa, men rekryteringspenningen vida öfverstiga hvad Herr Departementschefen kalkylerat; och slutligen

emedan svårt blir att, under de föreslagna vilkoren, erhålla annat än mindre godt folk.

Huru är det för öfrigt möjligt, att verkligen godt folk skulle vilja antaga de rekryteringsvilkor, som föreskrifvas, ty efter två års tjänst få de endast en minskad tjänstgöring under 3 till 4 år, jagas ut ur kasernen och få ikläda sig sina egna trasor, om de hafva några, och söka sig arbetsförtjänst, hvar de kunna. Att det icke kan blifva någon stadigvarande tjänst, såsom dräng eller dylikt, det är klart, ty det är icke blott denna i planen omnämnda enda månad om året, som de skola tjänstgöra, utan det står äfven i planen, att, när det för krig eller för upprätthållandet af inre ordningen kan finnas nödigt, skola de infinna sig under fanorna. Jag tror det blir en stor befolkning, som kommer att drifva vägarne omkring utan stadig sysselsättning, och faran deraf kan jag icke gerna förbise. Exempel härpå hafva redan blifvit nämnda af Herr Friherre Leijonhufvud, som har erfarenhet derom, emedan han har värfvade trupper under sitt befäl. Men departementschefen sjelf har ock vidgått, att af manskapet vid garnisons-trupperna hafva år 1882 endast 1,766 permitterats, inberäknadt vakanta nummer, i stället för det enligt plan beräknade antalet af 2,503 stycken. Huru skall det då gå, när en vida större styrka skall undergå tvångs-

Fråga om
ändrade grun-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.
(Forts.)

Fråga om permittering. Det blir ett sådant stort elände, att ingen ordentlig ändrade grunder beträffande rekryteringen m. m. vid de garnisonerade trupperna. karl tager värfning utan för så stor lega, att den kommer att vida öfverstiga hvad departementschefen kalkylerat. Jag skulle kunna uppgifva äfven andra saker om faran af att förorda sådana planer, som byggas i luften; men det sagda torde vara nog för min vördsamma begäran, att denna 31 punkt, mom. b) måtte af Kammaren afslås.

(Forts.)

Herr Carlson, Fredrik: För min del kan jag omöjligen finna, att detta förslag af det stora flertalet inom Stats-Utskottet och deribland äfven de fleste ledamöterna från denna Kammare skulle vara förtjent af så grava beskyllningar, som här blifvit framställda. Att Stats-Utskottet yttrat sig i denna fråga, som rör anslag, lär väl icke med skäl kunna läggas detsamma till last. Att i en sådan fråga, så mångsidig och så svårlöst som den om ny härorganisation, departementschefen söker att inom gränserna af de anslag och de inrättningar, som redan finnas, vidtaga verkställbara förbättringar för att bana sig väg till någonting ännu bättre, det torde väl också svårligen kunna läggas honom till last. Och om någon gång Stats-Utskottet, som vid denna riksdag meddelat så många afslag på krigsförvaltningens framställningar, på en punkt skulle hafva ett ord till gillande eller åtminstone i den syftningen sagdt, så synes det mig, att det icke är skäl, allra minst för denna Kammare, att afslå hvad som i detta afseende är yttradt.

Jag ber att nu få i korthet motivera min åsigt. Det är klart, att hvad som här varit på tal och i sjelfva verket diskuteradt, det är helt enkelt ett försök att göra den värfvade arméns tjenstgöring mer effektiv och mera starkt inverkan på krigsbildningen, än som nu är fallet. Att åstadkomma detta genom en kortare tjenstetid och genom under denna tid ändamålsenligt ordnad utbildning, genom att bättre välja tiden för denna och föra den fram efter en bestämd plan; att genom en stadig sysselsättning för truppen söka höja dess moralitet; att sammanföra, hvad som är ett så stort problem, sammanföra den militära bildningen med yrkesbildningen och icke behålla soldaten längre, än som nödvändigt behöfves för hans krigiska duglighet, utan släppa honom så snart möjligt är till de produktiva yrkena; och slutligen att åstadkomma en icke obetydlig besparing, hvilken visar sig enligt noggranna beräkningar uppgå till mellan 400,000 och 500,000 kronor årligen; det har synts Utskottet vara ett företag, värdt uppmärksamhet, och jag anhåller vördsamt, att Kammaren icke ville ogilla det uttalande i ämnet, som af Utskottet föreslagits.

Jag vill nu med några ord redogöra för huru detta uttalande är beskaffadt. Först ber jag likväl få fästa uppmärksamheten på den väsentligt olika betydelse, som Kammarens beslut har, sedan fråga om denna skrifvelse blifvit väckt, och om den då blir afslagen, emot om frågan icke blifvit väckt. En mängd talare hafva yttrat sig i frågan, och det har under diskussionen visat sig, att obenägenheten mot detta förslag hufvudsakligen är grundad derpå, att skrifvelsen skulle vara opåkallad. Men då den en gång är föreslagen, så kan svårligen ett afslag derpå tolkas annorlunda, än som ett ogillande af de grunder, hvilka i statsrådsprotokollet blifvit framställda.

Och nu ber jag få vända mig till sjelfva skrifvelsen. Den är hål-
 len i alldeles samma stil, som departementschefens anförande till stats-
 rådsprotokollet, och detta anförande, mine herrar, är, såsom han sjelf-
 uttryckligen säger, ingenting annat än ett framläggande af principer.
 Han begär också Kongl. Maj:ts godkännande af dessa principer, och
 den ärade talare, som näst före mig hade ordet, har haft godheten att
 läsa upp de ord, som visa, att Kongl. Maj:t godkänt dessa principer,
 emedan han godkänt så väl de förslag, som framstälts i afseende på
 de vid denna riksdag äskade anslag, som ock departementschefens
 yttrande *i öfrigt*. När detta skett, kan det väl icke vara någon fara
 vid att Riksdagen också uttalar, att den icke har något emot dessa
 principer.

Fråga om
 ändrade grun-
 der beträffan-
 de rekrytering
 m. m. vid de
 garnisonerade
 trupperna.
 (Forts.)

Jag ber vidare få erinra om, i hvilka försigtiga och hofsamma
 uttryck, som Utskottet har föreslagit denna skrifvelse, nemligen endast
 det, att Kongl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande — det kan icke
 vara någon obetänksam begäran — huru vida dessa förändrade grunder
 må böra vinna tillämpning — och så ytterligare: tillämpning, så snart
 och i så vidsträckt mån, som *förhållandena kunna medgifva*. Således,
 om det icke kunde gå an till exempel vid ingenjörcorpserna, så kan
 det gå an vid någon af de värfvade corpserna, om icke nu genast, så
 vid en annan tidpunkt. Det synes mig, att detta är så lindriga ord-
 lag som möjligt, och jag tror att då, efter alla de afslag, som följt i
 den stora frågan om härorganisationen i sin helhet, ett sträfvande visar
 sig efter förbättringar *inom* redan befintliga tillgångar och inrättnin-
 gar, så bör man icke visa sig ovänlig deremot, utan hellre, såsom Herr
 vice Talmannen yttrade, främja de förbättringar, som kunna åstad-
 kommas. Det är hvad Utskottet har gjort. Det har icke förordat
 hvarken den gamla eller den nya härorganisationen, utan ställt sig på en
 neutral grund. Det har föreställt sig, att den erfarenhet, som vunnes
 genom en tillämpning i större eller mindre omfattning af de föreslagna
 principerna, skulle vara gagnelig för krigsbildningen, hvilken utgång
 än arméorganisationsfrågan måtte få.

Jag kan således, för min del, icke finna, hvarken att skrifvelsen
 skulle vara öfverflödig, eller att den skulle vara olämplig. Det kan
 icke falla mig in, då jag icke är fackman, att ingå på de invändnin-
 gar, som här blifvit gjorda. Jag förmodar, att de tjenstgörande corps-
 cheferna afgifvit sina yttranden, och att det icke underlåtits af den,
 som har högsta befälet öfver armén, att taga dem i noggrant öfver-
 vägande. Här är blott fråga om en allmän princip, icke huru långt
 dess tillämpning skall sträckas eller på hvad sätt den skall genomföras,
 och ingalunda kan jag anse det obefogadt, då Kongl. Maj:t godkänt,
 hvad som yttrats af departementschefen, att Riksdagen skulle derom
 uttala sitt ogillande. Hvad det beträffar, att denna skrifvelse icke
 skulle vara påkallad af Kongl. Maj:t, så tror jag verkligen, att riks-
 dagserfarenheten inom detta rum är så stor, att litet hvar erinrar sig
 mer än en skrifvelse, som icke varit framkallad af något bestämdt
 förslag af Kongl. Maj:t. Sådana förekomma ganska ofta. Allra minst
 tror jag, att en sådan fråga, som denna, skulle kunna med skäl be-
 traktas såsom en privat affär emellan Hans Maj:t Konungen och hans
 rådgifvare. Ty här är nemligen fråga om anslag, mine herrar, och

Fråga om ändrade grunder beträffande rekryteringen m. m. vid de garnisonerade trupperna. (Forts.)

om sättet att använda anslag. Kammaren har på förmiddagen beslutit gemensam votering om användande af ett anslag. Detta innebär väl, att Riksdagen har både rätt och pligt att yttra sig om anslags användande. Då ställningen är sådan, då ett sträfvande förefinnes till förbättring på det beståendes grund och då detta är i princip gilladt, så kan jag för min del icke finna något olämpligt deri, att Riksdagen skulle yttra sig på det sätt, Stats-Utskottet föreslagit; tvärt om skulle det vara ett steg, som inverkade menligt i fråga om det mål, för hvilket vi alla äro varma, nemligen en förbättrad organisation af vår här, om ett afslag skulle följa på Utskottets hemställan.

Jag tillstyrker därför bifall till den föredragna punkten.

Detta yttrande framkallade åtskilliga bifallsrop.

Herr Widén: Den fråga, som här föreligger, synes mig hafva blifvit utvidgad till långt större dimensioner, än jag, för min del, föreställt mig att den skulle kunna ega. Jag har varit med om att denna skrivelse föreslagits, men jag har icke tänkt att det förslag, som här är framställt, skulle komma att utgöra ett prof på, huruvida 1883 års arméförlag skulle kunna gillas eller icke; utan jag har endast tänkt på de reformer, som kunde genomföras under hvilket arméförlag som helst för våra garnisonerade trupper. Det är ju en gammal bekant sak, att dessa garnisonstrupper hafva blifvit hållna till tjänstgöring allt för lång tid, i det man icke varit i tillfälle att derunder gifva dem tillräcklig sysselsättning. Men fåfång gå, heter det, lärer mycket ondt; arbete är det enda, hvarigenom människan kan hållas uppe till den moralitet, som är henne ålagd. Jag behöfver icke ingå i en undersökning angående de många bedröfliga exemplen på huru förstörda dessa garnisonerade soldater blifvit genom sin allt för långa garnisonstjänst. Deremot vill jag uttala min glädje öfver det förslag till reform af garnisonstjensten, som blifvit framhållet af vederbörande departementschef i statsrådsprotokollet, enär det går derpå ut att förkorta tjänstetiden. Med nöje har jag varit med om, att Riksdagen skulle gifva ett moraliskt stöd deråt för dess framgång, helst åtskilliga omständigheter gifva vid handen, att detta väl kan behöfvas. Att Stats-Utskottets skrivelseförslag för ändamålet ej saknat befo-genhet, synes mig föregående talare hafva tillräckligt framhållit; och får jag därför på det varmaste anhålla om Kammarens bifall dertill.

Herr Forssell, Otto: Den omständighet, att en talare från statsrådsbänken låtit antyda, att de personer i denna Kammare, som år 1883 voro motståndare till det härordningsförslag, som då framlades, jemväl skulle vara motståndare till det skrivelseförslag, som nu ifrågasättes, har gifvit äfven mig anledning att begära ordet, ty jag var då, som bekant, motståndare till 1883 års förslag, men deraf följer visst icke, att jag skulle vilja motsätta mig nu föreliggande förslag till skrivelse. Fast hellre är jag en ifrig anhängare af förslaget. Om herrarne möjligen minnas mitt yttrande vid 1883 års riksdag, så innehöll detta, bland annat, ett fullt gillande af de grunder, på hvilka det nya härordningsförslaget hvilade, och en af dessa hufvudgrunder var

att söka få bort yrkessoldaten ur vår nuvarande armé, och på samma gång skapa dugliga reservtrupper. Chefen för Landtförsvarsdepartementet betonade då ganska ifrigt, att i vårt nuvarande landtförsvar ingå en stor mängd yrkessoldater, som till hufvudsaklig del äro användbara i händelse af en mobilisering. Nu föreligger här ett förändrade grund-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.
(Forts.)

förändring af honom till statsrådsprotokollet i syfte att inom ramen af den bestående härordningen söka så vidt möjligt afskaffa yrkessoldaten, och han har antydtt sig vilja göra försök dermed inom en del af armén, nemligen den värfvade. Detta har gifvit Stats-Utskottet anledning att på det högsta lemna sitt bifall till denna idé och tillstyrka en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t.

Herr vice Talmannen har yttrat, att denna skrifvelse vore icke blott obehöfelig utan äfven olämplig. Jag vill icke inlåta mig i någon diskussion derom, utan endast nämna, att jag icke delar denna åsigt. Jag anser just motsatsen i förevarande fall vara det enda rätta. Härmed må nu emellertid vara huru som helst. Den ena meningen kan vara lika god som den andra, men på skilda tider och ställen. Ty Herr vice Talmannens åsigt hade utan tvifvel egt sin fulla giltighet, om den blifvit framhållen inom Utskottet, då fråga der väcktes huru vida skrifvelseförslaget skulle aflätas till Kamrarna eller icke. Men numera kan den ej användas såsom skäl för ett afslag. Söka vi tillbakahålla skrifvelsen, får frågan ett helt annat utseende. Det är då ett försök att bryta stafven öfver en åsigt och en idé, som blifvit i statsrådsprotokollet uttalad och af Stats-Utskottet vitsordad. Det må vara huru som helst med lämpligheten att inom Stats-Utskottet förordna skrifvelsen, men då den nu en gång är framlagd, skulle ett afslag kunna medföra betänkliga följder.

En militär har yttrat, att den föreslagna reformen är, om icke omöjlig, åtminstone förenad med så många hinder och svårigheter, att den sannolikt skulle komma att misslyckas. Naturligtvis eger jag icke den insigt och den erfarenhet, som fordras för att kunna bedöma, huru vida detta påstående är det rigtige. Men skulle så olyckligt vara, att vår värfvade armé icke är mottaglig för en dylik reform, så vågar jag utan fara för misstag påstå, att det är bäst om vi så fort som möjligt skynda oss att stryka ut våra garnisonstrupper ur arméns rullor. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Friherre Barnekow: Då jag begärde ordet, var det min mening att säga ganska mycket, men sedan den tiden har af andra personer blifvit sagdt, hvad jag velat säga, och då jag nu icke vill upptaga Kammarens tid, ber jag endast att få instämma med Herr Carlson.

Herr von Baumgarten: Då jag genomläste Kongl. Maj:ts proposition rörande fjerde hufvudtiteln, stannade jag ett ögonblick vid förevarande punkt och undrade, hvarför chefen för Landtförsvarsdepartementet behöfde göra förfrågan hos Riksdagen rörande ombildning af garnisonsregementena, då icke något särskildt anslag begäres för ändamålet. Jag kom då efter en stunds betraktelser till den öfvertygelsen, att, som vid uppsättandet af nu föreslagna positions- och fästningsartilleriregementen och under uppsättning varande trängbataljon, så

Fråga om ändrade grunder beträffande rekrytering m. m. vid de garnisonerade trupperna. och genom en hastigare omsättning vid de värfvade regementena, och då Kongl. Maj:t synes vara betänkt på att framdeles reorganisera kavalleriregementena enligt samma plan för anvärfningen, så skulle åtgärda så mycket folk, att det vore ovisst, om det nuvarande anslaget skulle räcka till, hvarför jag ansåg det vara en försigtighetsåtgärd af chefen för Landtförvarsdepartementet att, i den händelse anslaget icke skulle

(Forts.)

räcka till, hos Riksdagen hemställa, huru vida Riksdagen kunde vara benägen för en sådan förändring.

För min del kan jag icke se annat än en stor fördel i den förändring, som af krigsministern föreslagits. Hvar och en måste medgifva, att garnisonsregementena under de senare åren mycket tadlats, och man har i pressen sett klandras, att ej åtgärder vidtagas för upprätthållandet af en bättre disciplin inom desamma. Nu är det företrädesvis sedan manskapet kommit från rekrytskolorna, som demoraliseringen inom dessa trupper börjar. Men enligt detta förslag skulle det sedermera anordnas skolkurser. Detta skulle föranleda till större omsättning inom armén, hvarigenom landet finge tillgång på blifvande underbefäl i händelse af mobilisering med beväringen. Att detta förslag icke kan hafva samma fördel med sig, om icke värnpligtslagen antages, det är gifvet, ty om vi icke få de åldersklasser, som föreslagits, kommer icke garnisonsmanskapet att kvarstå inom armén nog länge, så vida icke särskilda mått och steg i detta afseende vidtagas vid kontraktens uppgörande. Att man derigenom skulle gå grannlagenheten mot Kongl. Maj:t för nära, kan jag icke finna. Reservanterna säga sjelfva, att förslaget framgång synes något oviss. Just därför är det behöfligt att gifva Kongl. Maj:t ett stöd. På den grund får jag förorda förslaget. För egen del får jag verkligen säga, att jag tror, att om förslaget skulle komma att genomföras vid garnisonsregementena och alla specialvapnen blefve så organiserade, som föreslagits, skulle man finna huru ofantligt dyrt och svårt det blefve att på samma sätt organisera den öfriga armén, att man troligen komme att stanna härvid.

Då Kongl. Maj:t i sitt tal till Riksdagen sade sig vilja bygga sitt förslag på det bestående grundval, så vill jag hålla fast dervid och kan då icke finna något hinder för denna skrifvelse, utan anser, att det blir fördelaktigt i alla afseenden och en vinst för både landet och armén, att de garnisonerade regementena organiseras på sådant sätt, som departementschefens förslag innehåller.

Jag yrkar därför bifall till Utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: Jag kan börja som Friherre von Essen med, att jag icke tänkt öppna min mun i denna fråga, men jag tycker, att det gått väl långt nu för att kunna tiga.

Chefen för Landtförvarsdepartementet har i ett statsrådsprotokoll uttalat några åsikter, men han har alldeles icke deröfver begärt Riksdagens omdöme, utan han har underställt dem Konungens bedömande. Om det nu är hans afsigt att lägga dem till grund framdeles för sitt handlingssätt, så får han göra det på eget ansvar. Jag är icke så snabb i tankegången, som Herrar Carlson, Törnebladh och Widén, att jag genast kan inse fördelarna af denna förändring, och då jag icke

kan föreställa mig, att Stats-Utskottet vill påstå, att det skall vara ett slags ersättning för de många afstyrkanden, Stats-Utskottet gjort, att uppvakta med underdåniga skrivelser i ämnen, der icke Kongl. Maj:t begärt något Riksdagens beslut, kan jag icke se, hvarför vi skola ikläda oss ansvar för att endossera en handling, som vi icke veta om den är nyttig eller icke. Man kan icke tillskrifva mig likgiltighet eller bristande önskan att se de värfvade truppernas ställning förbättrad. Jag har två gånger väckt motioner i detta ämne, effektiva och icke sådana här evasiva förslag, utan att hafva vunnit min afsigt dermed. Nu säges om denna skrivelse af en mycket lärd författare, som är en mästare i att författa diplomatiska noter, att den icke är farlig, att den icke innehåller en obetingad begäran o. s. v. »Går det icke an, så går det icke an». Sådan skall skrивelsen komma att se ut. Jag tycker, att denna Kammare borde hafva tillräcklig erfarenhet om huru ofta Kammaren blifvit förledd att gå med om skrivelser till Kongl. Maj:t, hvilka varit affattade i lena ordalag, som läsas på ett sätt, när de aflätas, men sedermera kunna läsas på ett helt annat sätt, när de framkomma. Det är det, mot hvilket jag varnar så mycket mer, som i sådana frågor Kammaren har verklig beslutanderätt, emedan detta icke är en anslagsfråga, i hvilka Kammaren ju blott har $\frac{2}{5}$ beslutanderätt. Slutligen har det blifvit nämndt, att denna fråga rakt icke går an att säga nej till, därför att den en gång blifvit väckt. Det är alldeles som förr i verlden, när motioner väcktes om aflåtande af underdåniga namnsdagsadresser. Ingen menniska ville vara med om dem, men när frågan en gång blifvit väckt, ansåg man sig icke kunna undandraga sig att säga ja till framställningen. Jag anser det tillhöra vår sjelfständighet att säga vår mening, och är det fråga om ett försök, som chefen för Landtförsvarsdepartementet vill göra, så lät honom göra det på eget ansvar — och låtom oss sedan få veta huru försöket utfallit — men därför att man i Stats-Utskottet svarfvat till en skrivelse i ämnet, behöfva vi alldeles icke endossera densamma.

Jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan.

Friherre Åkerhielm: Det förhåller sig enligt min tanke nog så, som en ledamot i denna Kammare på kalmarbänken, hvilken plägar deltaga i Stats-Utskottets öfverläggningar, här har framhållit, att vi nu kommit in på den »stora frågan». När man läser Stats-Utskottets förslag i föreliggande punkt, 31:a punkten lit. b), förefaller sådant, på grund af den korta motivering, som Stats-Utskottet här har framlagt, temligen osannolikt, men den här förda öfverläggningen har, tror jag, för en hvar ådagalagt, att nu är den egentligt stora frågan före. Vid sådant förhållande kan jag för min del icke underlåta att ärligt uttala, att det förefaller mig ganska vanskligt att i detta nu bestämma mig, huru jag skall komma att rösta, möjligen yrka på bifall till eller afslag å det föreliggande skrивelseförslaget. Jag skulle önska att känna till och veta, i hvilken riktning Riksdagens flertal slutligen gått. Jag skulle önska att med visshet känna till, till hvilken härorganisation, till hvilket framsteg — större eller mindre — jag skulle hafva att knyta mitt votum rörande det framlagda skrивelseförslaget.

Fråga om
ändrade grun-
der beträffan-
de rekrytering
m. m. vid de
garnisonerade
trupperna.
(Forts.)

Fråga om ändrade grunder beträffande rekrytering m. m. vid de garnisonerade trupperna. Innan jag känner sådant är det för mig personligen vanskligt att afgöra, huru jag skall rösta.

Härmed har jag tillräckligt antydt, hvarför jag anser denna tidpunkt af Riksdagen icke vara tjenlig för ärendets behandling, och detta sena aftonplenum icke vara det rätta, i hvilket jag önskar, på ena eller andra sidan, deltaga i mätandet af Första Kammarens krafter.

(Forts.) Men det hufvudsakliga skälet, hvarför jag för min del tror, att ett återförvisande af Utskottets betänkande skulle kunna yrkas och vara på sin plats, är det, att den jemförelsevis ringa vigt, Stats-Utskottet synes hafva lagt vid framläggandet af det temligen oskyldigt framkomna förslaget, nog torde, på sätt den svenska riksdagsordningen föreskrifver, kräfvat en förnyad behandling inom Utskottet, hvilken vore grundad på den sakrika och uttömmande öfverläggning, som här förevarit, innan frågan i vederbörligt skick, öppet och klart, å nyo framlägges inför Riksdagen.

Jemte yrkandena på bifall och afslag bör enligt min tanke också föreligga ett yrkande om återremiss, och jag får därför vördsamt yrka, att den föredragna punkten måtte återförvisas till förnyad behandling af Utskottet.

Herr Bexell: Jag vill endast tillkännagifva att, i fall det blir fråga om votering, så kommer jag att rösta mot skrifvelseförslaget.

Friherre von Essen, Fredrik: Mot den talare, som nyss uppträdde, vill jag göra ett inkast. Han framhöll den åsigt, att det skulle vara ungefär detsamma att bifalla den föreslagna skrifvelsen, som att afgöra den så mycket omtalade stora frågan, åtminstone syntes det vara att gifva på hand, att Kammarerna vid afgörandet af denna skrifvelse skulle hafva fattat ett sådant preliminärt beslut, som sedermera skulle vara bindande för densamma. För min del kan jag icke deltaga i denna uppfattning, och det är för att göra en insaga mot ett sådant åskådningssätt, som jag vill yttra några ord, på det att icke någon ledamot i denna Kammarer måtte af den föregående talarens yttrande låta förleda sig att neka med sin röst biträda ett förslag, som eljest skulle biträdas.

Att de, som hafva varit vänner till 1883 års förslag, skulle med sin röst gilla det nu föreliggande förslaget, det finner jag naturligt. Men jag har äfven hört talare från andra sidan, hvilka hafva förklarat sig mycket väl kunna i detta fall biträda krigsministern och de åsikter, som i detta förslag ytterligare framhållits. Det är väl ett ganska stort skäl för en sådan åsigt, det, att icke detta har något att göra med en sådan genomgripande förändring, som innebäres i en hel arméorganisation, utan endast afser en ganska ringa del af armén, nemligen de värfvade garnisonstrupperna. Det är ju indelningsverkets trupper, hvarpå arméorganisationen beror, och det nuvarande förslaget har icke med den stora delen af armén att skaffa, utan endast med en ganska ringa del deraf. Då man har haft så stora farhågor för den värfvade stammen, att man trott, att den skulle komma att likna de nuvarande värfvade garnisonstrupperna, och detta utgjort det stora hindret för antagandet af 1883 års förslag, så synes det mig vara ett

tillräckligt talande skäl, hvilket också af många framhållits, att verk- Fråga om
 ställa nu föreslagna ändring, på det att de anmärkningar, som hittills ändrade grun-
 blifvit gjorda beträffande den värfvade delen af armén, icke fortfarande der beträffan-
 måtte få göra sig gällande. de rekrytering

Jag anhåller på det allra kraftigaste att Kammaren måtte bifalla m. m. vid de
 Stats-Utskottets förslag, emedan jag delar den åsigt, att, om det nu garnisonerade
 föreliggande förslaget underkännes af Kammaren, detta innebär ett trupperna.
 ogillande af de grunder, som af chefen för Landtförsvarsdepartementet (Forts.)
 framhållits.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande moment yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels att momentet skulle till Utskottet återförvisas, dels ock att Utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter gjorde Herr Grefven och Talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på afslag å Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf Herr Grefven och Talmannen hemställde, huru vida till kontraposition dervid skulle antagas bifall till Utskottets hemställan, samt förklarade sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja.

Då emellertid votering äskades jemväl om kontrapositionens innehåll, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att vid blifvande votering om afslag å mom. b) i 31 punkten af Stats-Utskottets utlåtande N:o 10 a kontrapositionen skall innehålla bifall till momentet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraposition vid nämnda votering antagits återremiss.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 52;

Nej — 57.

I följd häraf uppsattes, justerades och anslogs för hufvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår mom. b) i 31 punkten af Stats-Utskottets utlåtande N:o 10 a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas momentet åter till Utskottet.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 47;

Nej — 63.

Den vidare behandlingen af förevarande utlåtande uppsköts till ett annat sammanträde.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 skulle sättas sist å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 11,17 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.